

VINERI 9 NOIEMBRIE 2001 · ANUL LI NR. 45

FOAIA

FONDAT ÎN 1951 40 ANI

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Inaugurarea primului centru cultural-ortodox din Ungaria
 Învățătură plăcută în vacanța de
 „De cât e capabil să spună românul când tace”

CALENDAR ORTODOX

- 12 noiembrie, luni – Sf. Ioan cel Milostiv, Patriarhul Alexandriei; Cuv. Nil Pustnicul.
13 noiembrie, marți – † Sf. Ierarh Ioan Gură de Aur, patriarhul Constantinopolului; Cuv. Damaschin. (Lăsatul secolui printru Postul Crăciunului)
14 noiembrie, miercuri – Sf. Ap. Filip; Sf. Grigorie Palama. (Începutul Postului Crăciunului)
15 noiembrie, joi – Sf. Mc. Gurie, Samona și Aviv; † Cuv. Paisie de la Neamț.
16 noiembrie, vineri – † Sf. Ap. și Evanghelist Matei.
17 noiembrie, sâmbătă – Sf. Grigorie Taumaturgul; Sf. Ghenație, patriarhul Constantinopolului.
18 noiembrie, duminică – Sf. Mc. Platon, Roman și Zahau. Duminica a 26-a după Rusalii (Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina); Ap. Efes V, 8–19; Ev. Luca XII, 16–21; glas 7; voscr. 2

AGENDĂ

12 noiembrie

1862 – s-a născut omul politic *Vasile Goldiș*. Numele lui îl poartă și Universitatea particulară din Arad.

1912 – s-a născut *Emil Botta*, poet, prozator și actor.

1960 – s-a născut celebra gimnastă *Nadia Comăneci*.

13 noiembrie

1784 – Valentin Haüy întemeiază la Paris prima școală pentru nevăzători din lume.

1909 – se naște, la Slatina, scriitorul și dramaturgul de origine română *Eugen Ionescu*.

1975 – s-a născut atleta *Gabriela Szabo*.

14 noiembrie

1497 – s-a încheiat zidirea Bisericii Înălțării de la Mănăstirea Neamț, monument tipic stilului moldovenesc construit în epoca lui Ștefan cel Mare.

1710 – *Dimitrie Cantemir* este numit domnitor al Moldovei.

15 noiembrie

1868 – s-a născut biologul *Emil Racoviță*.

1875 – s-a născut *Anna de Noilles*, născută Brâncoveanu, scriitoare franceză de origine română.

16 noiembrie

1816 – s-a născut, la Bistrița, poetul, traducătorul și eseistul *Andrei Mureșan*, autorul poeziei „Un răsunset”, cunoscută sub numele de „Deșteaptă-te române!”.

1975 – s-a stins din viață, la Budapesta, profesorul *Pálffy Endre*, doctor în istoria literaturii, șeful catedrei de română la ELTE.

17 noiembrie

1917 – s-a stins din viață sculptorul francez *Auguste Rodin*, cel mai mare reprezentant al sculpturii moderne.

1944 – a încetat din viață poeta *Magda Isanos*, exponentă a liricii feminine românești.

18 noiembrie

1906 – s-a născut, la Craiova, *Corneliu Baba*, pictor român.

1952 – s-a stins din viață poetul francez *Paul Éluard*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Sfințirea noului centru ortodox din Micherechi (Fotografie de Eva Iova)

Aniversare Iosif Vulcan și la Bedeu

Tinerii actori ai Teatrului de Stat din Oradea vor prezenta sâmbătă, la 10 noiembrie 2001, la Bedeu comedia „Gărgăunii dragostei” de Iosif Vulcan. Spectacolul regizat de *Eugen Țugulea* face parte din șirul evenimentelor culturale, organizate în acest an cu ocazia aniversării a 160 de ani de la nașterea renumitului cântăreț bihorean Iosif Vulcan. Prin sprijinul Uni-

unii Culturale a Românilor din Ungaria (UCRU), trupa orădenilor și programul omagial I. Vulcan a putut fi văzut în acest an la Leta Mare, Bătania, Seghedin, Micherechi, precum de două ori la Giula, iar acum în fața publicului din Bedeu. În această sâmbătă vor fi în vizită la Bedeu și membrii Societății Culturale a Românilor din Budapesta. Asociația din Capita-

lă organizase deja în vară un simpozion despre activitatea lui Iosif Vulcan, legată de Pesta de odinioară, iar Asociația Română din Budapesta ținuse acum în toamnă un program omagial la Uniunea Scriitorilor Maghiari. Spectacolul din 10 noiembrie de la Bedeu începe la ora 13.00, la Școala românească din loc.

-ștf-

Întâlnirea jurnaliștilor români, germani și unguri la Giula

Orașul Giula se pregătește pentru o întâlnire a ziariștilor români, maghiari și germani. Inițiativa a sosit din partea Uniunii Jurnaliștilor din Germania, care prin această conferință vor să contribuie la apropierea popoarelor din această parte a Europei. Temele principale vor fi, printre altele, integrarea Ungariei și României în structurile

europene, libertatea presei, diferențele dintre presa din vestul și estul Europei. La întâlnirea din duminică trecută a reprezentanților Uniunii Jurnaliștilor din Germania cu *Dancs László*, primarul Giulei, s-a fixat și data când va avea loc această conferință de specialitate: cu ocazia zilelor Giulei din primăvară, în 13-14 aprilie 2002. -va-

Expoziție despre țările române la Budapesta

Cu ocazia Zilei Armatei Române, la 25 octombrie s-a deschis la Budapesta o expoziție despre Țările Române în Europa secolelor al XVI–XVIII-lea. Colecția poate fi vizionată pînă la 14 noiembrie, în sălile Muzeului de Istorie Militară (Budapesta, Aleea Tóth Árpád nr. 40).

„Minoritățile să fie protejate de statul în care trăiesc”

Săptămîna trecută, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa a criticat, ca o sursă de conflict, legea adoptată de Ungaria pentru ajutorarea minorităților

de origine maghiară din țările vecine. „Protecția drepturilor minorităților este o obligație a statului în care acestea trăiesc”, scrie Înaltul Comisar al OSCE pentru mi-

norități naționale *Rolf Ekeus*, într-un comunicat care nu citează nominal Ungaria. „Nu este doar un principiu de bază al dreptului internațional contemporan și o condiție a păcii, dar este necesar bunei guvernări, în special în statele multietnice”, a declarat acesta. „Statele trebuie să evite să creeze privilegii pentru grupuri anume, care ar avea efecte dezintegratoare în statele în care trăiesc acestea”, adaugă comunicatul. (*Rador*)

La mulți ani!

Unul dintre cei mulți micherecheni cu numele de Gheorghe Ruja își sărbătorește ziua de naștere la 13 noiembrie. Cunoscut fiind de toți consătenii, și de mulți români din Ungaria, ca *Gyurka Udului*, tînărul membru în conducerea Bisericii Baptiste din Micherechi s-a născut în anul 1962. El este – fără nici o exagerare – cel mai energic luptător pentru susținerea limbii și identității românești din Micherechi. Arătînd exemplu personal, își crește copiii în acest spirit, cultivă în familie valorile strămoșilor. Îi dorim de ziua lui multă sănătate și fericire, să aibă parte de multe bucurii prin copiii lui, Daniel și fetițele gemene Naomi și Lois.

Mulțumiri

Învățătoarea văduvă Maria Misarăș, născută Iuhas, pe această cale mulțumește tuturor: foști elevi, colegi, cunoscuți, care au felicitat-o la data de 23 octombrie, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani de viață și la cea de-a 55-a aniversare de la intrarea ei în învățămînt, în septembrie 1946, la Școala confesională din Giula, Orașul Mare Românesc.

1% pentru Corul din Chitighaz

Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz mulțumește tuturor acelor care și-au donat 1% din impozitul pe venit pentru această organizație. Suma obținută în acest fel (23.061 Ft) a fost folosită pentru asigurarea cheltuielilor de drum ale dirijorului arădean Gheorghe Flueraș, conducătorul Corului „Viva la musica” din Chitighaz.

Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz

„De cât e capabil să spună românul când tace”

TOUJOURS L'AMOUR – un spectacol fără cuvinte

În seara unei superbe zile de toamnă budapestană, la 26 octombrie 2001, cam o sută de amatori de artă – români și maghiari – au venit la Sala Studio a Teatrului „Bárka” pentru a vedea un spectacol memorabil: „Toujours l'amour”, creat, regizat și interpretat de doi actori ai Teatrului Național București: Dan Puric și Carmen Ungureanu. Sincer vorbind, am intrat în sală cu unele rețineri: ce fel de spectacol poate fi acela în care nu se vorbește? Dar odată luminile stinse, din prima scenetă, am fost plăcut surprinși. Carmen și Dan ne-au oferit un spectacol emoționant și perceptibil.

Odată început, jocul pare imposibil de oprit. Povestea spectacolului este povestea unei mari iubiri. Se succed scene absolut diferite în tonalitate, prin care regizorul reușește să creeze un stil aparte. Diferite scene marchează stagiile vieții și ale relației de cuplu: este un joc plin de fantezie și originalitate, presărat cu un umor fin.

Prima scenetă: o idilă între un vagabond și un înger... Apoi scena venețiană,

nă, cu gondole și fotografii... Un fakir, mușcat de șarpele său, el însuși devenind un șarpe dansând... Un bărbat și o femeie care se întâlnesc în timp ce-și plimbă cîinii, în final bărbatul preschimbându-se într-un patruped docil. Sînt doar cîteva secvențe, lung aplaudate de audiență.

Îmbinînd dansul cu

pantomima, mișcarea cu mimica, explorînd arta comportamentului, Dan Puric se dovedește a fi un maestru al perfecțiunii și al ingeniozității. Prin „Toujours l'amour” cunoaștem una din noile direcții în care se îndreaptă teatrul, descoperind un nou limbaj, în care cuvîntul trece pe loc secundar, lăsînd spațiu altor mijloace de expresie: sunete, lumini și umbre, expresii ale feței, mîinilor, frumuseții formelor și mișcărilor, ale mîngîierilor închipuite. O artă în care – în mod ironic sau autoironic – se înșiră, ca mîrgăritarele, momentele vieții noastre: obiceiurile, concepțiile, ideile, sentimentele, întreaga ființă umană.

Puric: *Spectacolul nu este un spectacol de pantomimă, este un spectacol de teatru. Dar un spectacol de teatru cu un nou limbaj de teatru, un limbaj internațional, care este făcut în România. El presupune și pantomimă, și step, și dans, dar stepul nu mai trebuie să fie doar un step al dansului, trebuie să ascundă o poveste, o relație, un dramatism. Dansul și el trebuie să aibă, la fel, aceleași relații. Deci totul este teatralizat. Sînt aici lucruri care sînt luate din filmul mut, din comedia mută, deci este vorba și de un limbaj internațional de teatru. Și atunci este normal ca publicul să reacționeze exact cum*

reacționează la o comedie mută, a lui Charlie Chaplin sau a lui Buster Keaton, fără să-și pună probleme de traducere, de limbaj. De fapt, este primul semnal de comunicare, de la cortex la cortex, de la minte la minte, de la inimă la inimă. Înțelegem pe un alt canal de comunicare. Noi, dacă vorbim, mai mult stricăm decît construim.

Fiind un limbaj internațional, spectacolul prinde peste tot. Soții Carmen Ungureanu-Dan Puric au revenit pentru a doua oară la Budapesta cu acest spectacol, dar „Întotdeauna iubirea” a făcut înconjurul lumii, încîntînd publicul a 19 țări din Europa și America.

Puric: *Mergînd în atîtea țări – din Coreea de Sud pînă în Siberia, Australia, America și toată Europa –, ne-am dat seama că spiritul este același. Sînt doar tradiții culturale sau tradiții diferite, dar*

spiritul este același. Adică cu toții sîntem copiii lui Dumnezeu. Că o recunoaștem, că nu o recunoaștem... Dumnezeu este indiferent la recunoștința noastră, El știe mai bine decît noi. Iar eu, ca artist, știu lucrul ăsta. Nu mai pun întrebări. Eu trebuie să exprim ceea ce simt, iar eu știu că fiecare om de pe Pămînt este copilul lui Dumnezeu. Și asta este poate o soluție de a coexista. Aici nu intră nici toleranță, aici nu intră nici diplomație. Aici intră bucuria de a fi diferiți și bucuria de a fi unici, pentru că nici unul nu ne repetăm.

A fost o seară în care toți cei care s-au aflat în sală s-au bucurat din nou de gustul iubirii; o seară de neuitat, un moment de înaltă calitate artistică și estetică, o poveste de dragoste, adică un „love-story” fără cuvinte.

I. Kaupert - P. Cîmpian

Surprize pentru copiii din Micherechi

În județul Bichiș, numele lui Gerhard Stengel, pompier pensionar din Frankfurt este cunoscut în mai multe localități. Cu ajutorul lui

Gheorghe Sferle din Micherechi, acest domn a ajuns cu niște surprize și la copiii din localitate. Înainte de a veni în sat la noi, domnul Stengel, care a adus un camion întreg de cadouri și ajutoare, a fost, printre altele, la Oradea și la Giula. A adus mașini pentru pompierii din Giula, aparatură medicală, haine, bănci școlare și foarte multe alte lucruri.

Copiii din grădinița și școala din Micherechi le-a împărțit o mulțime de dulciuri. Copiii noștri au fost foarte emoționați de acest gest. Gerhard Stengel a promis ca și în viitor va mai trece prin satul nostru. Și pe această cale îi mulțumim pentru cadouri și ajutoare, spunîndu-i: Sănătate bună și la mulți ani, domnule Stengel!

Maria Sferle Ruja, Micherechi

Incomode

Un lucru sau un fenomen este incomod atunci, cînd te deranjează, te supără, îți tulbură liniștea. Dacă vi s-a întîmplat așa ceva, scrieți-ne și le publicăm. Nu pentru a provoca pe oricine, ci pentru a învăța din aceste întîmplări!

Alo, cu cine vorbesc?

Datorită preocupărilor mele din sfera de muncă, deseori sun la telefon diferite instituții ale minorităților din țară. La celălalt capăt al firului, persoana care ridică telefonul de la organizația contactată răspunde în mod automat în limba sa maternă. Mi se pare natural să fie așa, fiind vorba despre organisme create și întreținute în mod special pentru promovarea culturii și limbii naționalității respective. Singura excepție o constituie – din păcate, zic eu – situația de la instituțiile și organizațiile noastre românești. Afirmația poate fi verificată foarte ușor de oricine. Sunați chiar la vreo școală românească, la vreo instituție culturală, eventual la autogovernarea pe țară (66/463-079, 66/463-951, 66/463-161, 66/361-281, 66/250-052, 66/375-242, 62/546-093, 62/554-832, 66/463-152), și fiți atenți în ce limbă o să vi se răspundă. Poate, veți zice, căuțăm nod în papură. Dar atunci, de ce pentru alții este important în ce limbă se prezintă, iar nouă ne este incomod chiar și salutul în limba română?!

Șt. Frățean

Otto von Habsburg la Bătania, Arad și Giula

„Românii din Ungaria trebuie să fie o punte între Europa Centrală și România”

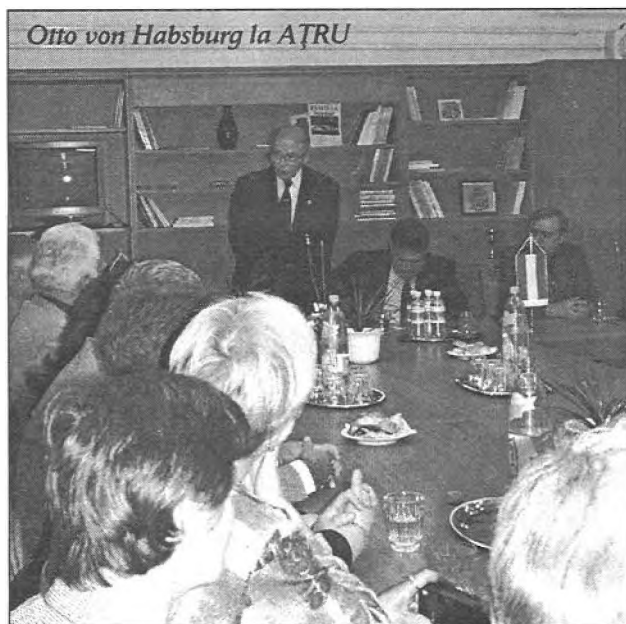
Șirul vizitelor întreprinse de Otto von Habsburg, șeful Casei de Habsburg, a început luni dimineața la Bătania, unde a avut o întrevedere cu membrii consiliului orașenesc. Primarul Takács Dezső a deschis întrunirea oficială cu o prezentare a istoricului localității, în care românii și sîrbii au avut întotdeauna un rol determinant, accentuînd faptul că Bătania s-a legat istoric de cel mai apropiat oraș mare, care este Aradul. La rîndul său, Otto von Habsburg a apreciat eforturile făcute de micul oraș bichișean în vederea întreținerii mai multor instituții de naționalitate, totodată a încurajat localnicii să nu lase să dispară limba română și sîrbă din localitate, deoarece este convins că în curînd valoarea cunoașterii acestora va crește considerabil. Președintele Uniunii Paneuropene și-a manifestat bucuria asupra faptului că la vîrsta de 89 de ani totuși a mai reușit să vadă și această zonă a Ungariei, care este recunoscută prin produsele agricole de înaltă calitate. Acestea, la ora actuală, sînt greu de vîndut pentru că, deocamdată, sistemul comercial nu funcționează bine, ceea ce după restructurarea componentei de producție se va schimba în bine. – a accentuat Otto von Habsburg.

Președintele Uniunii Paneuropene s-a deplasat de la Bătania la Arad, unde a avut o întîlnire cu primarul Dorel Popa și cu reprezentanții unor societăți civile și religioase. Integrarea României într-un timp cît mai scurt în Uniunea Europeană fost ideea asupra căreia a insistat Otto von Habsburg la Arad. Ideea deplasării la Arad a venit de la președintele AȚRU Traian Cresta, bățanian de origine, care a motivat presei arădene cu următoarele cuvinte: „Domnul von Habsburg s-a aflat în Ungaria ca invitat al Autogu-

vernării noastre, iar datorită relațiilor bune pe care le avem cu Aradul, m-am gîndit să-l aducem și în orașul dumneavoastră”. Aflat pentru prima dată la Arad, Otto von Habsburg a apreciat: „Sînt fericit de faptul că mă aflu aici, acest eveniment făcînd parte din campania mea de dezvoltare Uniunea Europeană. Cînd am trecut granița spre România, mi-am dat seama de cîte granițe trebuie să treci pentru a ajunge în UE. Eu sper că nu veți fi descurajați de ceea ce se spune, ci veți face tot ceea ce vă stă în putință și veți merge înainte”, a declarat parlamentarul european, în cadrul conferinței de presă. Despre relația româno-maghiară, domnia sa a spus: „Dacă mă gîndesc peste cîte probleme a trecut Europa, am convingerea că se vor rezolva și neînțelegerile care există între români și maghiari.”

La întîlnirea cu publicul giulan, de la ora 17.00, care a avut loc la sediul Autoguvernației pe Țară, președintele Traian Cresta a invitat nu numai membrii autoguvernației românești, ci și reprezentanții sferei civile și alte personalități din oraș. Otto von Habsburg a fost informat la început despre situația actuală a românilor din Ungaria și despre dorința de a se realiza în cît mai scurt timp autonomia culturală a minorităților.

Parlamentarul european și-a început vorbirea precizînd că: nu-i place să folosească expresia „minoritate” pentru că aceasta poate însemna și o diminuare a problemei, deci el va spune și pe mai departe „naționalitate”. Domnul von Habsburg a accentuat și în cercul românilor din Giula: „Pentru noi, unguri, este foarte important ca România să devină membră a UE în cît mai scurt timp, și pentru asta și dvs., românii din Ungaria trebuie să luptați. Românii din Ungaria trebuie să fie o punte între Europa Centrală și România.” Șeful Casei de

Habsburg a subliniat în repetate rînduri cît este de important rolul unei naționalități, cum este de exemplu cea a românilor din Ungaria, în îmbunătățirea relațiilor dintre țara în care trăiesc și țara lor mamă. Bineînțeles, cei prezenți au putut afla din această prelegere detalii și despre organizațiile europene care se ocupă cu problemele minorităților. Înainte de a oferi publicului șansa de a pune întrebări, Otto von Habsburg (care vorbește șapte

limbi) a pus un accent deosebit pe însemnătatea cunoașterii limbilor, îndemnîndu-i pe românii din Ungaria să-și păstreze în toate împrejurările limba maternă.

Prima întrebare din rîndul auditoriului a sosit de la dr. Ioan Ciotea, președintele Uniunii Culturale, care a fost curios să afle care va fi rolul sferei civile a naționalităților după aderarea țării noastre la UE. Otto von Habsburg a amintit la acest capitol că el este adeptul

reprezentării minorităților în Parlament și că nu este de acord că în Ungaria celor 13 naționalități nu se asigură acest drept. Legat de sfera civilă, el a dat de exemplu situația minorităților din Sud-Tirol, care sînt foarte active din Europa. Programele acestora primesc întotdeauna spijinul solicitat, pentru că se va impune tot mai mult regula: „cine lucrează – primește, cine nu lucrează – nu primește”. Dr. Ioan Selejan, președintele Autoguvernației Românești din Aletea s-a arătat îngrijorat de asimilarea forțată a minorităților, referindu-se la viitorul românilor din Ungaria, respectiv al ungarilor din România. Ca răspuns, Otto von Habsburg a evocat sfaturile lui Ștefan I, care a spus că „săracă este țara care are numai o singură limbă și o singură cultură”.

La întîlnirea, care s-a ținut într-o atmosferă degajată, românii din Giula au mai fost curioși să afle, printre altele, despre curentele politice liberale și conservatoare din Europa, de succesul picnicului paneuropean.

Ștefan Crăsta – Eva Iova

Note biografice

1912 – Otto von Habsburg se naște, la 20 noiembrie, în vila Wartholz de lângă Reichenau, prințul regent al Austriei, care a fost botezat Franz Joseph Otto Robert Maria Anton Karl Max Heinrich Sixtus Xaver Felix Renatus Ludwig Gaetanus Pius Ignatius.

1919 – la 24 martie, familia este exilată, pornind pe calea pribegiei în Elveția, apoi pe insula Madeira.

1922 – 1 aprilie, după moartea tatălui, devine regentul dinastiei Habsburg sub patronajul reginei mamă Zita, mutîndu-se temporar în palatul El Prado din Madrid.

1929 – studii universitare la Bruxelles și Loewen.

1930 – 20 noiembrie, majoratul, suprimarea patronajului, Otto devenind capul dinastiei Habsburg.

1936 – 16 martie devi-

ne membru în Uniunea Paneuropeană.

1957–1973 – devine vicepreședinte al Uniunii Paneuropene.

1961 – la 31 mai se procedează abolirea legilor antihabsburgice, îngăduindu-se reîntoarcerea în Austria a membrilor familiei.

1972 – 27 iulie, președinte interimar al Uniunii Paneuropene.

1973 – 11 mai, președinte al Uniunii Paneuropene.

1988 – 13 iulie, după 70 de ani de exil, se întoarce în Ungaria socialistă

1988 – 19 august: Picnic Paneuropean la Sopron, cînd 661 de cetățeni ai fostei Republici Democratice Germane pot trece peste „cortina de fier”.

1997 – 13 ianuarie: președinte decan de vîrstă al Uniunii Paneuropene.

1998 – 15 decembrie: anunță că din motive de sănătate nu mai candidează la postul de președinte al Uniunii Paneuropene, dar militează și în continuare ca sol neobosit pentru cauza unității europene.

Vorba săptămîinii

„Nu locuim într-o țară, locuim într-o limbă. Patrie asta înseamnă și nimic altceva.”

Emil Cioran

Vom fi oare martori ai unei schimbări de guvern?

Urmînd, în primul rînd, statisticile agențiilor de sondaj, observatorul a putut să ajungă la niște concluzii interesante încă în luna septembrie. Aceste agenții au notat deja ca fapt împlinit că superioritatea socialiştilor a devenit dubioasă, lipsurile strategiei lor se afirmă în mod evident. Ca urmare, în viața politică se petrece o oarecare schimbare. Unele dintre agenții (Gallup, Median) susțineau chiar categoric coaliției Uniunii Tinerilor Democrați (FIDESZ) cu Forumul Democratic Maghiar (MDF). Datele din luna octombrie arată că, față de starea de la sfîrșitul acestei veri, schimbările raporturilor de forță dintre partidele de seamă au devenit unanime. Raportat la populația adultă a țării, după Szonda Ipsos, Gallup, Tárki-Százdavég și Medián, lista comună FIDESZ-MDF depășește în mod cert cea a socialiştilor.

Schimbarea care favorizează coaliția guvernamentală este explicată de analiști ca fiind consecința directă a atacului terorist asupra SUA, subliniind că în urma unor asemenea situații ieșite din comun, sprijinul față de puterile guvernamentale crește aproape în mod automat. În orice caz, atmosfera șocantă, care la început ni se părea incurabilă, se transformă treptat, opinia publică devenind mai calmă, mai receptivă la preocupări electorale.

În acest sens pot fi elocvente și recente alegeri parțiale, interimare, din orașul Pécs, unde candidatul FIDESZ-ului, sprijinit de

MDF și Uniunea Creștin-Democrată Maghiară (MKDSZ), a cîștigat 46% din voturile valabile, candidatul socialist obținînd doar 21%, iar ca surpriză adevărată, candidatul Partidului Dreptății și Vieții Maghiare (MIÉP) s-a clasat cu peste 10% din voturi, pe locul al treilea.

Ei bine, n-ar fi just dacă ne-am baza numai pe rezultatele unor alegeri parțiale, dar dat fiind că asemenea lucruri s-au mai întîmplat, asemenea circumstanțe pot motiva serios îngrijorarea Partidului Socialist Maghiar (MSZP) care, oricum, se pregătește pentru schimbare de guvern – nu însă cu strategia actuală. Și în acest sens alegerile de la Pécs pot să justifice sondajele din ultima vreme, care semnalizează o superioritate a coaliției centru-dreapta.

În ceea ce privește opoziția, mai sus vorbeam despre lipsuri strategice. E adevărat, odată cu numirea unicului său candidat pentru postul de prim-ministru, MSZP a pus capăt și dezbaterilor, și conflictelor interne, concentrîndu-și atenția asupra programului și campaniei electorale. Numai că, în realitate, prin persoana lui Medgyessy Péter partidul n-a reușit să-și afle adevăratul atu al politicii sale. Vorba ceea: sită nouă cerne bine! Așa i se părea și opiniei publice, dar elanul inițial s-a spulberat prea repede, Medgyessy devenind o figură politică palidă, lipsită de putere, care se descurcă destul de anevoios pe scena politică actuală.

Altă dovadă: președintele Kovács László promite deja de un an aducerea în rîndurile partidului a unor personalități de seamă, a unor intelectuali de renume. Nu știu cine cum urmărește mersul lucrurilor, dar apariția printre candidați a „faimosului” polițist Dospot Péter, a „incendiatorului de grîu” Karsai József de la Bățania sau în locul savantului Glatz Ferenc a fostului ombudsman Gönczöl Katalin nu mi se pare o dovadă convingătoare pentru promisiunea lui Kovács.

Și dacă-i așa, ne holbăm ochii degeaba dacă cei de la cîrmă schimbă viteza și își iau curajul să afirme lucruri care depășesc limitele realității. Nu e suficient că prin așa-numitul Plan Széchenyi și Széchenyi Plusz se împart bani grei, bugetul statului considerîndu-se un sac fără fund, acumă supun votului în plenum Parlamentului bugetul cu bilanț (zárszámadó költségetés), urmînd să risipească încă 400 de miliarde de forinți. Ni se spune că ar fi vorba de fonduri care provin din truda națiunii întregi. Nu știu, dacă va fi votat sau nu, dar nu mă îndoiesc că e vorba despre o vădită și grăbită propagandă electorală. Metoda de a ne aduce cu zăhărelul e de multă vreme cunoscută.

A apărut și „calea maghiară” a dezvoltării, schițată la ultima sesiune a prezidiului național al FIDESZ-ului (27 octombrie a.c.) de către premierul Orbán Viktor. În caz că dezvoltarea economică a țării se va dubla față de țările membre, pînă în 2015 Ungaria va putea să ajungă din urmă Uniunea Europeană (UE). Mai ales că (și acest lucru îl afirmă tot dl. Orbán) în timp ce noi prosperăm, civilizația occidentală – și în cadrul acesteia națiunile, cu excepția a citorva dintre ele este în declin. Continuarea se subînțelege: stimat alegător, în afară de primăvara anului viitor, mai votează cu noi pentru încă două cicluri parlamentare, și atunci vei fi și tu fericit!

Al. Ardelean

Kaltenbach: legea limbii maghiare nu este în sincron cu Constituția

Comisia parlamentară pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte a dezbătut la 30 octombrie 2001 raportul ombudsmanului *Kaltenbach Jenő* despre proiectul legii limbii maghiare. Este vorba despre acel proiect de lege pe care Guvernul de la Budapesta l-a înaintat Adunării Naționale în această toamnă cu scopul protejării limbii maghiare. Proiectul prevede folosirea limbii maghiare în domeniul publicității economice, precum în cazul unor comunicate de interes public și inscripții oficiale. Kaltenbach susține că proiectul în discuție nu este în sincron nici cu Legea minorităților, nici cu Constituția, atrăgînd atenția că cunoașterea informațiilor de interes comun, conform legilor în vigoare, este un drept constituțional nu numai pentru vorbitorii limbii maghiare, ci pentru toți cetățenii acestei țări. Avînd în vedere aceste considerente, ombudsmanul minorităților a solicitat ca Guvernul să supună proiectul de lege unui control prealabil la

Curtea Constituțională. În caz că acest lucru nu se va întîmpla, el însuși se va adresa Curții. (Comisarul Parlamentului are dreptul să apeleze la Curtea Constituțională numai după ce o lege este adoptată de Parlament.) Socialistul *Tabajdi Csaba*, membrul al comisiei parlamentare, și-a exprimat regretul că în urma validării legii limbii maghiare va fi dificil pentru el să susțină interesele Ungariei în fața forurilor internaționale vizavi de drepturile folosirii limbii materne a maghiarilor din țările vecine. După audierea ombudsmanului, Comisia parlamentară a aprobat în unanimitate o modificare înaintată Plenarei prin care se propune ca prevederile legii limbii maghiare să nu fie aplicată în acele localități în care funcționează autogovernare minoritară. Prezent la ședința Comisiei, reprezentantul Ministerului Justiției, subsecretarul de stat *Kovács Ferenc* de la portofoliul care a elaborat legea limbii maghiare a fost de acord cu modificarea.

-an-

Cinstirea bătrînilor

Oamenii vîrstnici din Micherechi așteaptă în fiecare an la începutul lui noiembrie să fie invitați de către Primăria satului la așa-numita Zi a pensionarilor. Devenită deja tradițională, la această întîlnire primarul *dr. Gheorghe Ruja* le oferă informații despre problemele și realizările actuale din sat, după care părinții și bunicii sînt invitați la o masă comună. Așa s-a întîmplat și duminica trecută, la 4 noiembrie, cînd pensionarilor din Micherechi li s-a oferit și un scurt program cul-

tural, susținut de dansatorii Echipei folclorice „Gheorghe Nistror”, de elevii *Patricia Petrușan* (care a recitat o poezie) și *Grigore Poiendan* (care a interpretat cîntece populare maghiare și române). La această masă comună au fost invitați și Prea Sfințitul Episcop *Sofronie* și parohul *Ioan Bun*, care în această zi au inaugurat și au sfințit noul centru cultural-ortodox din Micherechi. (Despre acest eveniment relatăm în pagina Ortodoxia).

- iova -

Budapesta și București se vor înfrăți

România și Ungaria vor încheia, în primăvara anului viitor, un acord de înfrățire a orașelor Budapesta și București, pentru a impulsiona relațiile de bună vecinătate dintre cele două țări în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. În acest sens, primarul orașului Budapesta, *Demszky Gábor*, și cel al Bucureștiului, *Traian Băsescu*, au sem-

nat, miercuri, la 31 octombrie, în capitala ungară, o declarație comună care confirmă scrisoarea de intenție din anul 1997. Cei doi primari și-au exprimat cu acest prilej convingerea că documentul va consolida relațiile bilaterale dintre Ungaria și România și va contribui la întărirea drepturilor minorităților, în concordanță cu normele europene.

„Dorința mea este ca tinerii să înțeleagă scopul vieții lor”

Creștinul trăiește pentru Dumnezeu și pentru gloria Lui. Deci învățământul este văzut ca un mijloc folosit de Duhul Sfânt pentru a-i aduce pe elevi în părtășia cu Dumnezeu, pentru a dezvolta în ei o gândire creștină și pentru a-i instrui în vederea trăirii unei vieți evlavioase, astfel încât să poată îndeplini întregul scop al lui Dumnezeu pentru viața personală și profesională.

Dr. H. Gene Garrick

Studiind istoria școlii duminicale, am înțeles încă odată cât de adâncă este în inima omului dorința de a-și cunoaște Creatorul. Ce ciudată este ființa omului! El poate să poarte în același timp dorința de a-L cunoaște pe Dumnezeu, cât și sentimentul de respingere, tendința de a se ascunde de Dumnezeu.

Învățătorii școlilor duminicale au înfruntat mentalități, tradiții, tiparele rigide ale vremii, tocmai pentru a-l ajuta pe om – încă de la linia de start a vieții – să găsească răspuns la întrebarea prioritara: „Care este scopul de căpătâi al omului?”

Cuvintele „Fiindcă ... Dumnezeu” din Ioan 3:16 vorbesc despre existența lui Dumnezeu în întreaga creație și în toate căutările uma-

ne. Ca urmare, oamenii trebuie să-și trăiască viața ca răspuns dat lui Dumnezeu, iar educația și învățământul trebuie să-i învețe pe oameni cum să facă lucrul acesta.

Aș vrea să încheiem studiul nostru despre educația creștină, respectiv despre școala duminicală cu o abordare actuală. Frații Ioan și Estera Ruja sunt învățători cu o bogată experiență ai școlii duminicale din cadrul Bisericii Baptiste Române din Micherechi. Munca lor plină de dăruire se deslușește cel mai bine atât în viața copiilor care frecventează azi școala duminicală, cât și în viața celor care au lăsat de mult în urmă copilăria. Stând de vorbă cu oamenii de vârstă medie din Micherechi, am putut să observ bucuria plină de nostalgie

cu care aceștia deapănă amintiri legate de timpul petrecut la școala duminicală, versetele de aur sau cântecele învățate aici.

În virtutea experienței lor, i-am rugat pe învățătorii Ioan și Estera Ruja să ne împărtășească câteva gânduri.

* Care este concepția dumneavoastră despre identitatea

și potențialul copilului care frecventează școala duminicală?

I. E. Noi credem în autoritatea și adevărul fără urmă de îndoială ale Scripturii. Credem că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, ceea ce explică natura spirituală înăscută a omului: un gol pe care numai Dumnezeu îl poate umple. Orice copil poartă chipul lui Dumnezeu, dar și sămânța păcatului. Însă doar pe măsură ce crește se dezvoltă în el capacitatea de gândire, creativitatea, limbajul, sentimentul lăuntric de bine și rău, capacitatea lui de a lua decizii.

Dar pentru a ajunge să înțeleagă scopul vieții sale, nevoia de mântuire, de har, copilul trebuie să primească o educație clădită pe autoritatea Scripturii.

* Ce oferă copilului școala duminicală spre deosebire de școala laică?

I. E. Sfânta Scriptură arată în mod deosebit valoarea pe care o acordă Domnul Isus copiilor. „Lăsați copilașii să vină la Mine și nu-i opriți, căci Împărăția cerurilor este a celor ca ei.” Matei 19:14. Ca învățători ai școlii duminicale, înțelegem că copiii sunt următoarea generație în istorie. De modul în care cresc copiii de acum depinde felul în care va arăta societatea viitoare.

La școala duminicală dorim să-l ajutăm pe copil să-și înnoiască mintea în lumina învățăturilor, a valorilor Scripturii. Apostolul Pavel ne arată că înnoirea minții

ne ajută să trăim în vorbă și-n fapte așa cum Dumnezeu o dorește. La școala duminicală, prin studiul Scripturii, copiii primesc cunoștințe care îi ajută să crească moral, să-și construiască un caracter asemenea lui Cristos. La școala duminicală copiii sunt pregătiți pentru cea mai importantă decizie a vieții: așezarea vieții lor sub autoritatea și Domnia lui Cristos.

* Cum ați caracteriza relația dintre dumneavoastră și copiii?

I. E. Relația dintre învățător și copii, trebuie să reflecte relația dintre Domnul Isus și ucenici: o relație de dragoste, de acceptare, de încurajare.

Copiii au cea mai mare nevoie de dragoste din partea celor mari. Copiii se deschid, gata fiind să învețe și să asculte doar atunci când se simt iubiți și acceptați.

De asemenea, un lucru important pentru copii este adevărul. Copiilor le place să fii corect cu ei. Adevărul pe care-l învață copilul la școala duminicală, suntem siguri că nu-i va dezamăgi niciodată.

* În final, vă rugăm să ne împărtășiți grija pentru cei care reprezintă preocuparea dumneavoastră de-o viață: copiii.

I. E. Dorința mea este ca cât mai mulți copii să înțeleagă scopul vieții lor, găsind astfel bucuria și siguranța vieții: pe Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos.

Nicoleta Burtic

Costache Ioanid

Am căutat iubirea

Am căutat iubirea ca pe-o cetate sfântă,
ca pe un cer de cîntec în lumea de dureri.

Am dat năvală-n viață spre tot ce
ochiu-ncîntă,
și-am înfilnit durerea. Dar cerul nicăieri.

Am căutat iubirea ca patrie voioasă,
ca pe un pămînt edenic de pace troienit,

să spun odată clipei: „Rămii, ești prea
frumoasă!”
Și-am străbătut pămîntul, dar pace
n-am găsit.

Am căutat iubirea ca pe-un cer al firii.
Și-am vrut să-i ies în cale cu ramuri

de finic,
să sorb din cupa lumii nectarul fericirii.
Și-am spart în tîndări cupa, căci n-am
găsit nimic.

Am căutat zadarnic. Dar, într-o primăvară,
am înfilnit în cale deodată un drumeț.

Pe umerii săi trudnici purta o grea
povară,
O sarcină de zdrențe și cioburi fără preț.

Trecea pe-o cărăruie întîmpinînd batjocuri,
lăsînd să-i rupă cîinii din haină cite-un fald.

Urca pe colți de stîncă. Și-n urma lui,
pe-alocuri,
vedeai pe piatra rece sclipiri de sînge cald.

Și totuși, în privire avea un cer de taină,
cum n-am văzut în lume în ochii nimănui.
Și-am vrut să-i smulg povara. Dar am căzut
cu spaimă,
căci mult mai grea ca plumbul era povara lui.

M-am ridicat degrabă și l-am ajuns din urmă,
să aflu ce comoară în sarcină a strîns.
Dar am simțit că viața ca de-un prăpăd
se curmă,
cînd am privit prin zdrențe, cutremurat
de plîns.

Căci se vedea-n povară un dlocot ca
de cloacă,
un colcăit de drojdii, un spumeg de scursuri.
Tot ce-i murdar și putred în lumea
asta-ntreagă
vuia strivind grumazul sărmanei lui făpturi.

– Dar unde duci, străine, povara ta ciudată,
povara de osîndă sub care te apleci?

Am întrebat drumețul. Și El mi-a spus
în șoaptă:
– Spre apele uitării, ca s-o arunc pe veci...

– Dar tu, vorbi străinul, urcînd încet privirea,
dar tu pe cine cauți înnourat și crunt?

– Eu...am șoptit în silă, eu... căutam iubirea...
– Iubirea?... fu răspunsul străinului.

Eu sînt...

Soborul mai marilor arhangheli Mihail și Gavriil

8 noiembrie

Biserica ne cheamă să cinstim pe Sfinții Îngeri și lucrarea lor în viața noastră și în lume. Este sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, în jurul cărora Biserica adună și serbează toată obștea, tot „soborul” Sfinților Îngeri laolaltă. Ca sărbătoarea îngerilor, ziua de 8 noiembrie a început a se serba în Biserică de prin veacul al cincilea și ea s-a răspândit repede în tot Răsăritul creștin.

Despre îngeri, Biserica învață că ei sînt „duhuri slujitoare” (Evrei 1,14), adică ființe fără de trupuri, slugi credincioase lui Dumnezeu și totodată prieteni și ocrotitori ai noștri, puși de Dumnezeu, pe drumul anevoios de la leagăn, la patria cerească, la „Cerule nou și pămîntul nou” ce vor să fie. Așadar, dacă îngerii se arată sub forme văzute nu-i asta firea lor cea adevărată, forma văzută fiind doar un chip de împrumut; ei sînt „lumea nevăzută”, „cerul”.

La început toți îngerii au fost făcuți de Dumnezeu buni, strălucind de frumuseți, de înțelepciune și de tot felul de daruri. Dar, Stăpînul Cerului și al pămîntului i-a supus unei încercări prin

care îngerii, cu voie liberă, să-și dovedească ascultarea. Încercarea aceasta s-a petrecut înaintea de Facerea Lumii. Și în această încercare, o parte din îngeri, în frunte cu Lucifer, cel mai frumos și cel mai înzestrat dintre ei, s-a răzvrătit împotriva Ziditorului său, zicînd: „Pune-voi scaunul meu deasupra norilor și voi fi asemenea cu Cel Preainalt”. Și amețit de mîndrie, n-a vrut să mai asculte de Dumnezeu.

Despre căderea lui Lucifer și a îngerilor lui, Scriptura ne vorbește așa: „și s-a făcut război în cer: Mihail, și îngerii lui, au pornit război cu balaurul. Și se războia și balaurul și îngerii lui și n-a izbutit el, nici nu s-a mai găsit pentru el loc în cer. Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele cel de demult, cum se cheamă satana, diavolul cel ce înșeală pe toată lumea, pe pămînt, și îngerii lui au fost aruncați cu el” (Apoc. 12,7-9). Și așa a căzut Lucifer din cinstea de arhanghel, precum grăiește Domnul: „Am văzut pe satana ca un fulger căzînd din cer” (Luca 10,18). Și asemenea cu el și ceata de îngeri ce era sub dînsul, înălțîndu-se a căzut și demonii, luptă-

tori împotriva mîntuirii noastre s-au făcut.

Dar Arhanghelul Mihail, de-a pururi lăudat, păzind ca o slugă credincioasă, „credința către Stăpînul său, s-a arătat adevărata căpetenie peste cetele celor fără de trupuri”. Că văzînd cum a căzut vicleanul Lucifer, a lăudat cu glas pe Domnul tuturor și a zis: „Să luăm aminte, noi, care sîntem făpturi, ce a pățimit Lucifer, cel ce era cu noi; cel ce era lumină, acum întuneric s-a făcut. Că cine este ca Dumnezeu? Mi-ca-el? Că numele de Mihail asta însemnează: „Cine este ca Dumnezeu”.

Și așa s-a întocmit soborul, adică adunarea și unirea tuturor îngerilor credincioși lui Dumnezeu, iar Mihail Arhanghelul a fost rînduit de Atotputernicul Dumnezeu căpetenie a îngerilor buni și mare folositor și de bine făcător al mîntuirii noastre și, luînd chip văzut, s-a arătat multora, atît în Legea veche, cît și în Legea nouă.

Împreună cu Sfințul Arhanghel Mihail îl serbăm la 8 noiembrie și pe preafrumosul și înveselitorul Arhanghel Gavriil că și acesta, luînd chip văzut, multe faceri de bine a dăruit neamului omenesc, arătate în amîndouă Testamentele.

În proorocia lui Daniil, Gavriil este numele îngerului tălmăcitor al vedeniei (Dan. 8,16). Asemenea, Gavriil, arată lui Daniil înțelesul celor Șaptezeci de săptămîni de ani pînă la venirea lui Mesia Hristos (Dan. 9, 21-27). După tradiție, tot el, Gavriil, vestește lui Ioachim și Ana că din ei va să se nască Doamna, Stăpîna noastră, Maria, Născătoarea de Dumnezeu.

Brad din Carpați la Vatican

În anul acesta, România va oferi Vaticanului, bradul pentru sărbătoarea Crăciunului. Copacul va fi tăiat dintr-o pădure din județul Harghita. Bradul, care are 30 de metri înălțime, a fost ales dintre 27 de exemplare.

Inaugurarea primului centru cultural-ortodox din Ungaria

Pe fețele oamenilor s-a văzut numai mirarea, sentimentul de mulțumire și mîndrie în acele momente festive cînd Prea Sfinția Sa Sofronie, înconjurat de un

ghee, la care credincioșii din Micherechi s-au amintit de hramul bisericii lor, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, PS Sofronie a invitat pe toată lumea la serbarea de

sobor de preoți, a oficiat slujba de sfințire a noului centru ortodox din Micherechi. Ideea înființării acestui centru a existat de mai mulți ani, dar numai acum, cu sprijinul financiar al Guvernului României s-a putut finaliza.

Fosta casă parohială, care se găsește în același „complex” cu biserica ortodoxă, adunarea Oastei Domnului și noua casă parohială, va servi în viitor ca un loc de întîlnire pentru ședințele consiliului parohial, sală pentru orele de religie ale școlărilor și organizarea diferitelor întîlniri religioase.

La sfîrșitul Sfintei Litur-

mare însemnătate în viața comunității, pentru că și prin această realizare se vede că în Micherechi oamenii mai țin la biserică, la credință. Parohul Ioan Bura mulțumit, după sfințirea noului lăcaș, tuturor localnicilor care în orice formă – cu bani sau prin muncă voluntară – au contribuit la realizarea centrului ortodox.

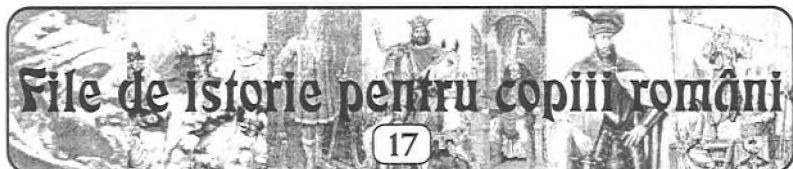
Ceea ce ne lasă să sperăm că această investiție s-a făcut în loc și la timp bun este că la serbarea din duminică trecută am întîlnit foarte mulți tineri de vîrstă școlară și numeroase familii în jur de 30-40 de ani.

Eva Iova

„Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura.”

(Matei 6-7)

Ișlic și papuci

Modă și rang social la boierii români

Poetul Alexandru Beldiman,
îmbrăcat în port tradițional
de epocă

Dacă ne-am putea întoarce cu trei sute de ani în urmă, cu greu ne-am putea abține să nu zîmbim la vederea îmbrăcăminte pe care o purtau boierii și negustorii din provinciile românești. Vestimentația țaranilor o cunoaștem mai bine, ea s-a păstrat pînă în zilele noastre, fiind în general simplă și cu rosturi precise. Însă moda anilor 1700-1800 ar umple azi pe oricine de mirare. În acele timpuri, croiala hainelor, dimensiunile, forma și culoarea lor, erau nu numai un semn al cochetăriei, dar și al rangului social ca și al averii.

Culmea modei vestimentare a păturilor sociale superioare este atinsă în epoca fanarioților (1711-1821). Boierii exagerau așa de tare în portul îmbrăcăminte scumpe, încît în 1796 domnitorul Alexandru Moruzi interzice importul de haine și de trăsuri de lux din vestul Europei. Călători și slujbași francezi, au lăsat mărturie despre faptul că în țările române zeci de negustori soseau la Iași și la București, din toate părțile, aducînd felurite mărfuri care la Paris erau privite deja ca niște vechituri. Cei mai mulți comercianți erau sibieni și brașoveni. Se aduceau de la Lipsca (Leipzig) stoffe fine, dantele, parfumuri și bijuterii. O importantă stradă comercială din centrul Bucureștiului se numește pînă azi *Lipscani*, după negustorii sosiți de la Lipsca. De la Viena veneau cizme, ciorapi, sticlărie; de la Paris se aduceau broderii, flori artificiale, ceasuri și panglici; din Rusia – blănuri scumpe; de la Constantinopol – șaluri de cașmir, stoffe turcești, fesuri și papuci.

În 1766, în timpul primei sale

domnii în Moldova, Grigore Ghica III înființează o manufactură (o fabrică) de postav. El a apărut în Divan (așa se numea parlamentul țării) îmbrăcat în haine din acel postav aspru, simplu, pentru a da o pildă prea luxoșilor boieri, dar și pentru a-i încuraja pe meseriașii moldoveni. Ca urmare a faptului că boierii plătesc oricît pentru a se îmbrăca elegant, negustorii se îmbogățesc, fiind ei înșiși îmbrăcați în lucruri foarte scumpe.

Dacă citiți primul roman românesc, *Ciocoli vechi și noi sau Ce naște din pisică, șoareci mănîncă*, scris de Nicolae Filimon, veți vedea că numele obiectelor pe care le purta nobilimea românească de la 1800 sînt absolut străine de limba și de hainele românilor de azi. Iată cîteva lucruri de vestimentație, la modă în secolul al XVIII-lea, reprezentînd totodată și semne ale rangului social. *Ișlicul* era un acoperămint de cap în formă de glob, cu bază cilindrică. Era făcut din carton și acoperit cu piele de miel astrahan încă nenăscut. *Ișlicul* unui boier de primul rang era uriaș, cu o circumfe-

Serialul nostru conceput în ajutorul elevilor, dar în primul rînd în sprijinul cadrelor didactice care au în vedere predarea cunoștințelor de cultură și civilizație românească, vă va însoți și în noul an școlar. Vă dorim o activitate cît mai rodnică, adăugînd următoarea precizare: scurtele „lecții” de istorie au la bază în primul rînd – cum este și normal – lucrări ale istoricilor români, apărute după 1990; la sfîrșitul serialului (în luna decembrie), vor fi prezentate pe scurt aceste lucrări și autorii lor.

Poetul Costachi Conachi, la fel cu
îmbrăcăminte boierească a
timpului

rință de 180 cm, avînd în vîrf un ciucure de mătase. Boierii de rangul al II-lea aveau ișlic mai mic, acoperit cu un fel de pernă de catifea verde sau grenă, iar cei de rangul al III-lea aveau ișlic în formă de trunchi de con. În culoarea alb se puteau îmbrăca numai domnitorul și familia sa. Boierii din Divan (miniștrii) se îmbrăcau în roșu ori galben pu-

ternic sau în roz, vernil, bleu. Boierii mai puțin importanți se îmbrăcau în culori mai stîNSE: cafeniu, verde, albastru. Cei din Divan aveau bărbi foarte lungi, pe care le spălau și le parfumau, boierii ceilalți aveau dreptul să poarte numai mustați.

Ceașini erau un fel de pantaloni largi, ca șalvarii turcești, din postav gros, roșu, care se purtau iarna. *Giubeaua* era o haină lungă și largă, căptușită cu blană. *Fermeneaua* era tot o haină îmblănită, dar ajungînd numai pînă la mijloc. Blănurile erau de jder, de rîs ori de dihor, pentru cei bogăți, și de vulpe, iepure, pisică sălbatică pentru cei mai puțin avuți. Peste cămașă, bărbații îmbrăcau *anteriul*, lung pînă la pămînt și crăpat în părți. Boierii se încălțau cu *meși*, un fel de ciorapi de piele subțire, peste care luau papuci ori cizme. În casă, dar și la baluri, boierii umblau și dansau în meși. Numai domnitorul avea dreptul să poartă papuci căptușiți cu postav roșu. În mînă duceau un șirag de mătînii cu boabe de diamant, perle ori numai chihlimbar sau lemn de trandafir. Aceste mărgelile le foloseau nu numai cînd se rugau, dar și pentru a comunica, printr-un alfabet secret. Mișcînd mărgelile pe șnur, boierii trimiteau mesaje de dragoste aleselor inimii. Jupînesele (doamnele) și jupînițele (domnișoarele) acordau și ele multă importanță vestimentației. Rămase singure acasă, în timp ce tații și soții lor erau la trebile țării, femeile se plictiseau, brodau, croșetau, făceau dulceață, beau cafele, fumau, și – ca și azi – vorbeau despre haine. În interior, femeile purtau bluză subțire de borangic, numită *ciupag*, peste care îmbrăcau un *cepchen*, un halat lung, cu mîneci despicate, de catifea ori mătase. Pe sub fustă, dar și fără aceasta, purtau șalvari largi. Rochiile erau și ele largi, ca niște clopote, pentru a le da posibilitatea să stea turcește, cu picioarele încrucișate. Doamnele aveau papuci de catifea ori mătase. Dacă mergeau afară, pe uliță, și era noroi, peste papucii de casă luau alții, de lemn, asemănători cu papucii japoneze. Acești papuci de lemn se numeau *nașin*.

Viața era pe atunci mult mai liniștită, iar boierii aveau și timp, și banii necesari pentru a se ocupa cu alegerea hainelor, căci acestea reprezentau nu numai articole de modă, cu valoare estetică, dar și un limbaj înțeles de toți, care dădea informații despre cel ce le purta. Pe drept s-ar putea zice că era valabilă constatarea: *Spune-mi cum te-imbri, ca să-ți spun cine ești!*

Strada Lipscani în fața Băncii Naționale

Porecle, moștenirea folclorică a strămoșilor noștri, personalități marcante din cultura românească, vestigiile românilor ortodocși din Ungaria, vizitarea instituțiilor românești din Giula și casa-muzeu din Chitighaz, lumea povestitorilor, întâlniri cu dascăli în vîrstă și pregătirea unor jucării tradiționale – acestea au fost pro-

gramele și prelegerile organizate pentru copiii din tabăra de autocunoaștere, desfășurată în vacanța de toamnă, între 29 octombrie – 2 noiembrie în Cen-

Învățatură plăcută în vacanța de toamnă

trul Cultural al Românilor din Ungaria.

Tabăra organizată de Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria împreună cu Centrul Județean de Dezvoltare Umană și Informatică au invitat pentru fiecare zi profe-

Aletea, Apateu, Bătania, Cenadul Unguresc, Chitighaz, Giula, Micherechi, Otlaca-Pustă și Săcal, sînt elevi ai școlilor generale din, în cadrul cărora se învață și se predă limba română.

Elevii au participat cu însoțire la fiecare program, deși uneori a fost necesar să se repete cele spuse și în limba maghiară. Sînd de vorbă cu cîțiva participanți, am aflat că au venit în această tabără cu multe emoții și sînt bucuroși că s-a desfășurat în vacanța de toamnă. Iată cîteva opinii despre tabără:

Ecaterina Görbedi (clasa a 6-a, Giula): – Am avut cu mama cîteva idei să ne facem niște programe în vacanța de toamnă, dar aceste lucruri se pot amîna. Deci am venit cu mare bucurie, deși sîntem din nou în clădirea școlii.

Hegedűs Réka (clasa a 6-a, Bătania): – Mă bucur

sori și specialiști, care să îmbogățească copiii cu cunoștințe legate de poporul și minoritatea românească din Ungaria.

Cei 17 copii veniți din

că sîntem aici, pentru că ne petrecem zilele mai folositor decît acasă. Aici se ocupă de noi educatori cu experiență.

Petru Gábor (clasa a 8-a, Apateu): – E bine că am venit, fiindcă în fiecare zi avem ocupații și prelegeri foarte interesante. Pe mine

mă preocupă cel mai mult poezii și oamenii mari.

– Ce credeți, de ce s-a organizat această tabără pentru voi?

Edina Butt (clasa a 6-a, Giula): – Eu cred că a avut scopul ca cei care participă la aceste programe să-și dezvolte vocabularul limbii române, să cunoască cît mai mult is-

în limba maghiară. Mi-au plăcut foarte mult concursurile și prelegerea despre porecle.

– Cum vrei să duceți acasă informații primite aici?

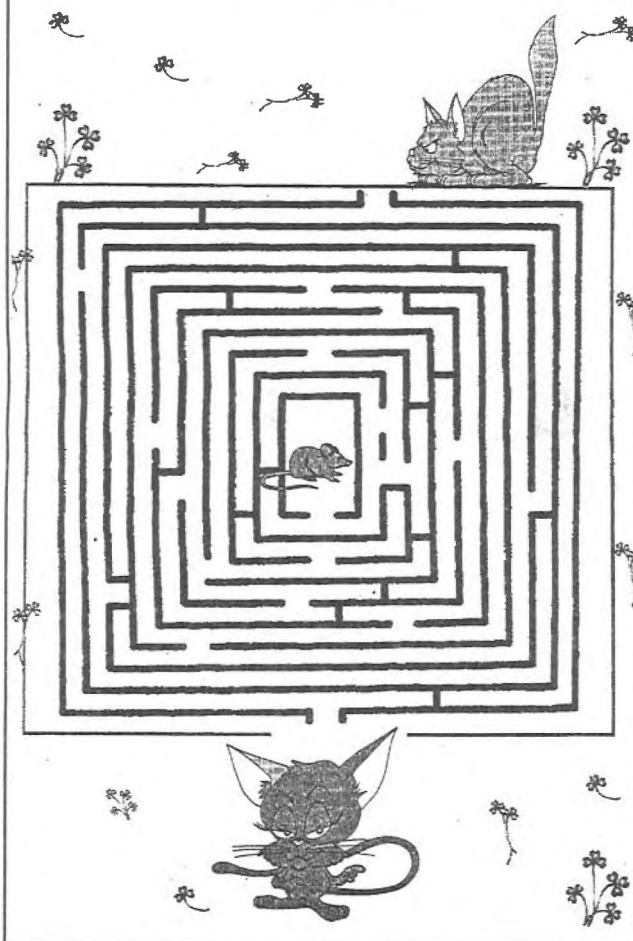
Judit Misaroș (clasa a 6-a, Aletea): – Eu mi-am făcut notițe ca să-mi păstrez ceea ce am auzit localitățile amintite, pentru că poate odată voi mai avea nevoie de ele.

Iosif Fodor (clasa a 6-a, Săcal): – Eu nu prea notez nimica. Ceea ce mă interesează țin în minte, iar celelalte le voi învăța din nou.

– Cum v-ați simțit împreună cu ceilalți participanți?

Patricia Petrușan (clasa a 5-a, Micherechi): – Ne simțim foarte bine, pentru că

Ajută pisicuțele să prindă șoricelul!

Unde s-au născut?

Scrieți în dreptul fiecărui nume cifra din fața localității în care s-a născut scriitorul, poetul respectiv: 1. Tîrlișiuța, 2. București, 3. Șiria, 4. Botoșani, 5. Hordău, 6. Rășinari, 7. Pașcani, 8. Humulești.

_ T. Arghezi, _ M. Sadoveanu, _ L. Rebreanu, _ O. Goga, _ M. Eminescu, _ I. Creangă, _ G. Coșbuc, _ I. Slavici

L. B.

Delegare: 2. Arghezi, 7. Sadoveanu, 1. Rebreanu, 6. Goga, 4. Eminescu, 8. Creangă, 5. Coșbuc, 3. Slavici

Opere muzicale

Potrivii operele muzicale cu numele compozitorilor.

a) Carmen, b) Aida, c) Flautul fermecat, d) Bărbierul din Sevilla, e) Madam Butterfly, f) Oedip.

1. Puccini, 2. Rossini, 3. Enescu, 4. Bizet, 5. Verdi, 6. Mozart

Delegare: 1. e), 2. d), 3. f), 4. a), 5. b), 6. c)

torie și cultura românească.

Nora Ardelean (clasa a 8-a, Chitighaz): – Este foarte important să învățăm despre cultura română, despre personalități românești și aceste informații să le folosim și mai tîrziu. Am învățat despre lucruri interesante. Ceea ce mi-a plăcut mai mult a fost că toți profesorii au încercat să predea cît mai simplu, să înțelegem cît mai bine. Pentru că acasă vorbim mai mult

avem programe excelente, iar colegii sînt foarte drăguți. Ne-am împrietenit cu toți.

Mariana Presovszki (clasa a 8-a, Cenadul Unguresc): – Mă bucur de ocazia aceasta. E bine să cunoaștem alți copii și să ne împrietenim. Mulți dintre noi am schimbat și adrese ca să ne scriem scrisori. Sperăm să venim și la anul, ca să ne întîlnim cu prietenii și să creiam noi relații.

Rita Ruja

Ce ar trebui să avem în geantă

Geanta unei femei ascunde multe secrete, dar cel mai mult loc îl ocupă, de obicei, produsele cosmetice. Ce ar fi bine să avem întotdeauna la îndemână?

Compact, adică 2 în 1

Două produse – fond de ten și pudră – pot fi înlocuite cu unul singur, compact. În timpul zilei este de ajuns să aplicăm uniform produsul cosmetic pe piele cu ajutorul unui burețel latex umed, pentru a ne corecta machiajul și a estompa luciul nasului și al frunții.

Deodorantul antiperspirant

Deodorantul stick te protejează în mod eficient și multe ore de mirosul neplăcut al transpirației. Nu irită și nu sensibilizează pielea. Recipientul ușor de manevrat intră fără probleme în geantă.

Luciul de buze

Pentru ca buzele tale să arate frumos pe toată durata zilei este suficient să folosești un creion de contur și un ruj în culori pastelate. Pentru a corecta machiajul în timpul zilei poți folosi un luciul de buze transparent, în nuanțe deschise de bej și bronz.

Pilă de unghii

O unghie ruptă te incomodează mult la lucru. Pentru a-i reda forma corespunzătoare este de ajuns o pilă mică de metal sau hîrtie.

Lucian Blaga

Eva

*Cînd șarpele întinse Evei mărul, îi vorbi
c-un glas ce răsună
de printre frunze ca un clopot de argint.
Dar s-a întîmplat că-i mai șopti apoi
și ceva la ureche
încet, nespun de încet,
ceva ce nu se spune în scripturi.*

*Nici Dumnezeu n-a auzit ce i-a șoptit anume
cu toate că asculta și el.
Și Eva n-a voit să-i spună nici lui Adam.
De-atunci femeia ascunde sub pleoape o taină
și-și mișcă geana parcă ar zice
că ea știe ceva,
ce noi nu știm,
ce nimenea nu știe,
nici Dumnezeu chiar.*

Înțelepciuni din romanul

Cel mai iubit dintre pămînteni

Primejdia în care se află un bărbat care iubește toată o femeie seamănă cu aceea a unui om care a atins un fir de înaltă tensiune și care dacă nu se zbate, dacă instinctul nu l-a ajutat să se smulgă în chiar clipa cînd a fost zgîlțit, moare agățat acolo fără scăpare.

Nici o femeie nu e în mod absolut frumoasă sau urîță pînă n-o cunoști... Frumusețea și urîțenia fizică se metamorfozează și se retrag în fața unor realități sufletești care spectatorului îi scapă. **Marin Preda**

Mini-flacon cu apă de toaletă

În loc de obișnuitul flacon de apă de toaletă sau de parfum, cu mult mai practic este un mini-flacon cu miros plăcut. Forma sticlei este o copie uidentică a recipientului mare.

Mascara pentru gene

Genele rimelate pot crea efectul optic de mărire a ochilor, conferindu-le strălucire. Pentru ca genele să arate bine multă vreme, în timpul zilei împrăștează-le colțurile cu un mascara rezistent la apă.

Trusă de machiaj

Într-un port-fard elegant poți purta o mini trusă de machiaj: un eyeliner sau un fard de obraz, un aplicator pentru farduri sau un mic pămățuf.

Pieptene

Un pieptene mic cu coadă se va dovedi necesar, cu siguranță, în timpul zilei. În orice clipă și se poate întîmpla să dorești să-ți corectezi frizura, să-ți tapezi părul sau să-l mai ridici ușor. Pentru asta îți va trebui un pieptene destul de des.

Șervețele igienice

Este bine să avem întotdeauna la îndemână un pachetel de șervețele din hîrtie. Cînd ești la birou, îți servesc la îndepărtarea transpirației sau la împrăștierea machiajului. Stropește șervețelul cu apă minerală și aplică-l pe față delicat, din loc în loc.

Un program de apărare a organismului

Este sezonul răcelilor și al gripelor. Sistemul tău imunitar e pus la grea încercare. Vrei să te simți în formă în loc să stai la pat? Te învățăm noi cum.

Pe vremuri, rețeta universală pentru o bună imunitate era să faci dușuri reci și să înghiți multă vitamină C. Azi știm altceva: trebuie să ai în vedere o mulțime de alte lucruri și deseori acestea pot chiar să-ți facă plăcere. O știință relativ tînără se ocupă de asta: ea se numește psiho-neuro-imunologie și cercetează legăturile între sistemul imunitar și starea psihică. Iar mesajul este clar: cine rîde mult și se bucură de viață își ajută propriul sistem de apărare. Pentru a îngriji sistemul imunitar ai nevoie regulat de bacteriile din acidul lactic care se găsesc în iaurt și varză acră. Iată un program de șase săptămîni care te ajută să-ți aperi organismul de boli.

Începutul este atît de simplu încît nici nu vei simți

nic și un pahar de suc de legume preparat de tine. De 3 ori pe săptămîină rezervă-ți cîte 20 de minute doar pentru tine.

Săptămîna a 3-a: În plus, mănîncă în fiecare zi un iaurt cu fermente vii. Fă de 2 ori pe săptămîină cîte o plimbare de 30 de minute (sau ciclism ori înot).

Săptămîna a 4-a: În plus, mănîncă zilnic un fruct proaspăt (portocală, măr, banană, kiwi – ce-ți place ție). Fă în fiecare dimineață și un duș rece.

Săptămîna a 5-a: În plus, mănîncă zilnic o porție de legume (morcovi, castraveți, varză – pot fi și congelate). Și încă ceva: întîlnește-te o dată pe săptămîină cu o prietenă bună (sau prieten).

Săptămîna a 6-a: În plus, mănîncă zilnic o porție de salată proaspătă. Fă de 3 ori pe săptămîină mișcare (de exemplu plimbări, ciclism înot).

Gata? Ei, acum poate să vină și iarna!

că ești „prinsă” într-un program. În fiecare săptămîină mai adaugă 2 pași mici, iar după 6 săptămîni vei ajunge departe. Sfatul nostru: dacă pînă acum ai trăit foarte nesănătos, poți să aloci chiar cîte e săptămîni pentru fiecare etapă.

Prima săptămîină: Bea în fiecare zi un pahar de suc proaspăt de portocale. Și rîzi măcar o dată pe zi din toată inima.

Săptămîna a 2-a: Bea zil-

Dăspră Afganistan

Înainte de catastrofa din America, omu dă rînd nu multe o știut dăspră Afganistan. Nici io n-am știut mai mult dicit că în care parte a lumii să află, și că-i locuită de ceva nație musulmană. Da', sincer să fiu, amu aș fi mult mai fericit dacă aș fi rămas cu cunoștințele pă care le-am avut pînă amu, batăr că, dă cînd mă știu, tă' m-o plăcut să-nvăț lucruri noauă și interesante. Da'-amu tă' cu talibanii mă culc și tă' cu ii mă scol. Apu și cînd mă-ntălnesc cu vecini uă cu alț cunoscuț, nu pre să-ntîmplă să nu vie voarbă dă cele ce să petrec în lume, și mai cu samă dă americani și dă afganistani.

Da' și în uișagurile care ajung la mine tă' cam așe: tate să-ncep cu cele mai noi vești dăspră războiu dîntră cele doauă popoare. Mai bine spus cu bătaie dîntră ce mai puternică țară dîn lume cu una dîntră cele mai nănorocite națiuni dîpă pămînt. No-amu, tumna pîntru asta și păreriile să-mpărțesc. Unii-s dă păreri că americanii numa

așe să pot răzbuna pîntru prăbușirile pă care le-or făcut teroriștii arabi conduși dă Osama bin Laden – ce nume o trebuit să învețe lume, dă' și io?! – și că-s vinovaț și talibanii, dăuarece l-or luat în apărare pă bin Laden și nu-l dau pă brînca americanilor. Alți zic că la tătă treaba asta s-ar fi putut afla on răspuns mai omenesc, în care n-ar pica pradă sute și mii dă oameni năvinovaț: prunci și muieri în ișpitaluri bombardate, refușieri dîn țară și împușcări la granițe, morț dă foame, în vreme ce dăspră victimile dă soldaț nici o voarbă nu poț citi nicări. Nu-i întîmplător că în tate părțile lumii tă' mai mult să împotrivesc acțiunilor americane, că să adună bani și leacuri pîntru afganistani, că să luptă pîntru oprire atacurilor și bombardărilor ș-așe.

Pă dă altă parte nu-i sclobod să uităm că înt-on lucru tătă lume-i d-o păreri: vinovați treabă pedepsit, fie că-i voarbă d-on sîngur terorist, fie că-i voarbă d-on guvern întreg, care îl

ie în apărare pă on păcătos nărușinat. În privința asta io-l întăleg și pă președintele american, care o dat poruncă să-l omoară pă bărbosu răutăcios în speranța că cu asta lume a scăpa dă noi și noi nănorociri, ca dă pildă dă pericolu ce-l însamnă amu boala uitată și dă cii mai bătrîni oameni dîn sat.

Talibani, mudjahini, muslini, fundamentalisti, jihad și... bacterii antrax. Așe-i că voarbele aște nu mult le-o cunoscut pîn-amu. Mai ales nu pă antraxu aista, boală care să poate trimete ctiar și pîn poștă, boală care la noi o fost cunoscută cîndva cu numele dă bubă neagră. Pă mult o trăbuit și-i întreb, pînă cînd on doctor o știut să-m spună numele aista, dă' io aș fi fericit dacă n-ar trebui să învăț și alte voarbe d-aște îngrozitoare. Dăstule ne-or fost și cile care le-am învățat pîn-amu.

Sandu Popa

Anechote chitighăzene

Mai dăm mult oamenii nu ierau îmbrăcaț ca și amu. Rar iera care ave și pantalonii. Umblau în gaci larji uă-n cioareci. Să aibă cineva nădraj, ai grije, aceie ieramare lucru pă vreme aceie.

Noa, odată, la on mort muere s-o cîntat după bărbatu-so, – că mai dăm mult așe să cîntau după mort. Apu cînd o zis muere că „dragu mne cel nădrăgos”, u-o auzit una dîntră muierile dî juru ii, apu zice cătă ceialaltă, procozîndu-să:

– Aut-aută, tu, doară n-o-avut și nădraji?

– Nu, – zice ceie, – num-amu a vru' să-i cumpere...

Așe o fost odată on pruncalău cam blăstămat, îi plăce să fure corobețe dîn ogrezile oamenilor. Apu odată l-o prins gazda. Adicate l-o văzut că să-ndoapă în pom. Pînă să aducă omu o bită, pruncalăuu s-o scoborît iute dîn pom și hai, tunde-o a-mne!

Omu după iel! D-apu po' să știi că pruncalăuu o fujit mai tare, omu nu l-o putut ajunge. Dî l-o vreme o strîgat omu:

– Stai, mă! Stai, mă!

– Ba stai dumnetă, – o zis pruncalăuu, – că pă dumnetă nu te-ntărgătește nime...
(Culegeri de Lucia Borza)

Proverbe din lumea mare

- Hămicia plătește datoriile, lenevie le-nmulțește. (Anglia)
- Dimineața poartă aur în gură. (Germania)
- Culcă-te odată cu mielul și scoală-te odată cu cocoșul. (Franța)
- Calul care mere bine n-are nevoie de pintini. (latin)
- Dragostea e ca un ocean: cel care nu știe să înoate se îneacă în el. (Turcia)

Strigături sucevene

Io la joc, mama la joc,
pogace dă joi pă foc.
D'ar fi fost mama acasă,
pogăcița n-ar fi arsă!

Hai, leliță, după mine
că te-oi ține tare bine.
Dăscuță nu te-oi purta,
că tu singură-i umbra;

La moară nu te-oi mînba,
ni te-i duce, nu-i mînca;
Te-oi ține cu lapte dulce,
dacă vacă mi-i aduce!

Vai dă mine, ce să fac,
cine-mi place, eu nu-i plac;
Vai dă mine, ce să fie,
cui plac eu, nu-mi place mie!

Glume

– Baciule, aici la dumnevoastă-n sat s-or născut oameni mare? – îl întrebă on turist pă aleteanu Petre lu' Pipoș.

– Minuni d-aște poate pă la orașe să pot întîmpla, – îi răspunde bătrînu, și mai adăugă: – pă la noi nu să nasc numa prunci mici.

– Măi Mihaie, nevastă-ta să tăvălește-n luțerna dîn vecini cu on tînăr, – îi înștiințază hortacu on cenădean.

– Să fie sănătoasă, că doară nu-i luțerna me, – îi răspunde ista.

– De ce plînji, Ionică? – îl întrebă vecina pă micuțu ardelean.

– D-apu cum să nu plîng, cînd tătucu s-o culcat asară bine, sănătos și dimineața s-o sculat mort.

Am citit că...

Nu mă precep la boli și la leacurile cu care să pot tîmădui betejelile. Da' mai ales nu mă precep la acile care ar asigura omului dă rînd o viață lungă și sănătoasă. D-aceie am citit cu mare înteres o dăscriere năspus dă lungă (înt-on uișag dîn România) dăspră on leac numit „elixirul galben” care ar fi urina. Să poate că și bătrîni noști or știut cîteceva dăspră leacu aista bănesc, scîrbos și periculos – cum îl numesc poticarășii d-amu, – dă' în sat la noi dă la nime n-am auzit dă iel, batăr că dîn „lixiru” aista dă viață lungă la tătă casa să află dîn belșug, îi năspus dă lesnă și hăsnălește la o mulțime dă boli.

Să zice cum că tîmăduire cu urina îi cunoscută cel puțîn dă doauă mii dă ani, d-atunci avem însemnări și documente scrise, și că și în Biblie (Testamentu Vechi) să amintește, cît să poate dă răs-picat, cum că „Bea apă din fîntîna ta și din izvoarele puțului tău”, și că asta ar fi „apa vieții”. Așe dară nu-i dă mînire că docotorii dîpă vremurile acile-ndăpărtate să foloseu dă tare multe leacuri dăruite dă natură (dă pildă plante, produse dă animale, săruri, apa și pămîntu ș-așe) că altele nici nu aveu încă.

Treabă să vă spun cum că dă data asta dîn scriere citită aproape tate le-am întăles. Anumărîndu-le – dîn cel mai mare – bolile care pot fi tîmăduite cu urină, s-or adunat cam 35–40 dă betejiguri, pă care nu vi le-oi înșira, mai

ales că dă unele nici n-am auzit încă, dă' m-am gîndit să vă amintesc cîteva pilde scoasă dînt-on „lexicon universal din 1747”, ca să fu întăles cît mai bine. Iacă cîteva, pă-nțălesu nost:

Pîntru picare părului să amestecă fărînă dă crumpe și prav dă buruiană-pucioasă cu urină stătută, nici pre caldă, nici pre rece, cu asta să unje păru, și păru nu va mai pica.

Bolile dă uăti să tîmăduiesc cel mai bine cu mnere pusă-n urină dă copil, aproape fierbinte, cu care să spală uătii cît mai des.

La puroiul dîn ureti ajută urina proaspătă dă copil, care să toarnă, călduță încă, în urete, după care puroiu să uscă și durerile trec.

Durerile dă gît să vindecă cu urină amestecată cu oleacă dă șofran, cu amestecătura asta să gargarizază, după care boala s-a tîmădui cu tātu.

No-amu, ca tătă lume să-nțăleagă bine că dă ce-i voarbă, treabă să mai spun că la urină la noi i să zice pișet... Nu-i nici o glumă: mulț doctori d-amu îs convinși că cu pișetu (dă prunc mic, dă muieri bătrîne, dă animale ș-așe) într-adevăr să pot lecu bolii dă tăt felu. Să poate că-i așe, dă' io, zică cine ce-a zice, și pă mai dăparte oi rămîne la leacurile pă care mi le-or scrie doctorii mnei.

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

O după-masă care a evocat-o pe Rozó

Pentru giulani, pictorița *Rozalia Koszta* a fost mulți ani în șir o noțiune. Prezență în viața artistică a orașului ca pictoriță legată de locul natal, ca animator artistic, ca mesager al artelor plastice din acest colț de țară, a îndrumat generații tinere, a sprijinit mișcări artistice, a animat acțiuni culturale. Pentru mulți orașeni din toate generațiile, pictorița a fost pur și simplu „Rozó”, cu vorbe blinde, cu suris modest, cu atitudine simplă, fără alură de artist, fără atitudine sofisticată. De opt ani nu mai poate fi întâlnită pe stradă, la concert. A ieșit discret din viața giulanilor, moartea a răpit-o dintre cei vii. Golul care a rămas negreșit în urma ei nu poate fi umplut integral prin creațiile rămase, dar memoria oamenilor răsplătește ținuta morală și umană exemplară. Iar în săptămâna trecută, la 29 octombrie, giulanii și-au exprimat recunoștința și într-un alt mod: printr-o după-masă consacrată amintirii pioase.

Evocarea a început la mormântul pictoriței din cimitirul românesc, unde au fost depuse nenumărate jerbe în amintirea artistei. În continuare a fost dezvelită o tablă memorială pe perețele casei în care a trăit și creat Rozó decenii la rând. Tabla dezvelită de *Krasznahorkai Géza*, directo-

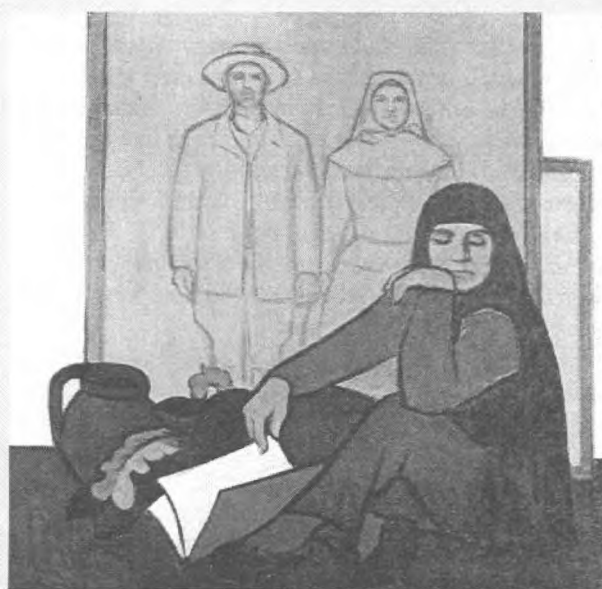
rul bibliotecii orașenești și unul din inițiatorii festivității, a fost realizată prin donații oferite de câteva asociații civile. Alături de cuvintele gravate în bronz, pe tablă se găsește și un basoreliev cu portretul pictoriței, realizat de sculptorul *Kiss György*. Ca al treilea moment al festivității de evo-

care a urmat, la bibliotecă, rularea unui film-portret cu viața și activitatea pictoriței. Prin text și imagini, cei neinițiați au primit o impresie amplă despre artista plastică: despre formarea ei intelectuală și artistică, despre strădaniile ei intelectuale, despre creația ei ca artistă plastică, formată prin filiera școlii artistice din Leningrad, prin moștenirea creatoare a unor artiști plastici din Cîmpie, înainte de toate pictorul *Kohan*. Prin lectura câtorva versuri de *Simonyi Imre*, după-masa în discuție a oferit satisfacții cu multiple

valențe, dovedite prin asistența numeroasă care a participat la aceste momente de evocare.

Originea românească, Koszta Rozó n-a declarat-o sus și tare, dar nici nu și-a contestat-o. Grăitor în această privință poate fi însuși faptul că părinții s-au numit *Ilie Costea* și *Rozalia Marian*, originari din zona Oradiei și înmormîntați după ritul ortodox în cimitirul românesc din Giula, acolo unde și fiica renumită își doarme somnul de veci.

Edda Illyés

Evocare

Oameni
și locuri
în viziunea
pictoriței

Străbunica cu fetele ei

Căsuță singuratică

Băiatul cu caii

O catedră românească de peste 100 de ani

Interviu cu Grigore C. Bostan, șeful Catedrei de Filologie Română de la Universitatea din Cernăuți

Comunitățile românești din actuala Ucraina, rămase în afara României după cel de-al doilea război mondial, locuiesc compact în trei regiuni: regiunea Cernăuți, care cuprinde Nordul Bucovinei, Ținutul Herței și fostul județ Hotin; regiunea Odessa, îndeosebi în raioanele Ismail, Reni, Chilia și Cetatea Albă; regiunea Transcarpatia, în raioanele Teacev și Rahovo. În spațiul dintre Nistru și Bug, românii locuiesc în regiunile Herson, Kirovograd și Nikolaev și, la est de Bug, în regiunile Donețk, Dnepropetrovsk, Crimeea și Lugansk.

Conform recensământului din 1989, în Ucraina locuiesc 459.000 de români, a treia comunitate numerică după ucrainenii și rușii, împărțiți în mod arbitrar de autorități în 324.000 „moldoveni” și 135.000 români.

În trecut, populația românească predomina, ca populație autohtonă, în Bucovina de Nord și Basarabia de Sud. În prezent, prin deznaționalizare în perioadele imperiului rus și Uniunii Sovietice, populația românească a devenit minoritară. Etnicii români care trăiesc de-a lungul Bugului, provin din românii ardeleni duși cu două secole în urmă în stepa pustie din Tavrida, ca oșteni împotriva năvălitorilor tătare.

Potrivit datelor neoficiale, deținute de Societatea Culturală a Românilor „Mihai Eminescu” din Cernăuți, comunitatea românilor din Ucraina ar depăși 500.000 persoane.

În localitățile românești din Ucraina sînt 113 parohii ortodoxe, dependente de Mitropolia Ucrainei, obedientă Patriarhiei de la

Moscova. În aceste lăcașuri de cult slujbele se țin în limba română, rusă sau ucraineană.

În momentul de față românii din Ucraina au 26 de grădinițe, 14 școli primare, 26 școli gimnaziale, 46 școli medii, 4 licee. În aceste școli învață în jur de 23.000 elevi, fiind îndrumați de circa 2.600 de profesori. Cadrele didactice române sînt pregătite la două instituții superioare: Universitatea din Cernăuți – catedra de filologie română și clasică și la Institutul Pedagogic din Ismail – catedra de limba română.

Cu ocazia seminarului de radio „Limba română – mijloc de comunicare și informare radiofonică” din acest an, organizat în Ucraina, i-am solicitat un interviu șefului catedrei de română de la Universitatea din Cernăuți, domnul Grigore C. Bostan.

– *Vă rog frumos să faceți o scurtă prezentare a istoriei acestei catedre!*

– Ar trebui să încep cu anul 1875, cînd a fost înființată Universitatea din Cernăuți. De atunci există și catedra de filologie română, care se numea Catedra de istorie a limbii române. Primul titular al catedrei a fost un cunoscut filolog, Ion al lui Gheorghe Zbiera. Sigur, era o catedră minusculă pe atunci, avea 8–10 studenți și pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea, chiar începutul secolului al XX-lea, catedra s-a menținut în această componență. Desigur că ora stelară a catedrei, de vîrf, s-a zic, a existenței acestei catedre sau chiar a mai multor catedre de limbă și literatură română a fost în anii 1930–40, cînd la

Cernăuți se predau și mai multe obiecte și au existat mai multe societăți obștești. Și-au susținut doctorate foarte mulți tineri din Bucovina, din Basarabia și din alte părți și au fost pregătite foarte multe cadre didactice. Cernăuțiul atunci a devenit unul dintre centrele culturale de prim rang din spațiul de limbă română. Dar apoi, după al doilea război mondial, aș zice că nu a existat nici o structură românească la Universitatea din Cernăuți. Adică, la Universitate doar din 1955 s-a înființat o secție de limbă și literatură, așa-numită moldovenească. Prima promoție a terminat în 1959 și de atunci există o catedră care și-a schimbat denumirea în 1990, devenind Catedra de Filologie Română. În cadrul catedrei își fac studiile la secția de zi 60 de studenți și 57 de studenți la fără frecvență. Aceasta este deci componența la toți cei cinci ani de studii. Se predă limba română și la secția de limbă și literatură ucraineană pentru școlile românești, pentru satele cu populație românească, fiindcă avem în Bucovina foarte multe sate și există 87 de școli cu predare în limba română, dar desigur că se predă și limba de stat, limba ucraineană. Tineri din satele românești vin pentru a-și face studiile și de limba română și de ucraineană. Dar ne gîndim, problema principală este inaugurarea unei universități multiculturale la Cernăuți, fiindcă o simplă și o microstructură de limbă și literatură română nu poate satisface toate necesitățile tineretului nostru. E nevoie de o linie de predare în limba română la Universitate, zic multicultură, cu

ucraineană, cu poloneză, cu germană, cu română ș.a.m.d., deci să fie o linie de predare a tuturor obiectelor. Credem că totuși acest deziderat al nostru, această idee va fi realizată.

– *În prelegerea ținută ați amintit că se predă cam 50 la sută din materii în limba română. Care ar fi aceste obiecte?*

– Limba și literatura română, istoria limbii și literaturii române, folclorul, deci creația populară, apoi limba franceză, limba latină, teoria literaturii, introduce în lingvistică și alte discipline... Restul se predă în limba statului.

– *Se interesează și studenții din România pentru Universitatea din Cernăuți?*

– Vin, dar vin și studenții de la Catedra de limba și literatura ucraineană, adică vin studenți care sînt ucraineni, de cetățenie română, și își fac studiile aici. Așa cum pleacă de aici în România studenții de naționalitate română și își fac studiile acolo. Dar români, avem și cazuri de acest gen, dar foarte puține. Își fac studiile la noi români din Bucovina, din Basarabia, vin din Transcarpatia, cîteodată din regiunea Odessa... din România mai puțin.

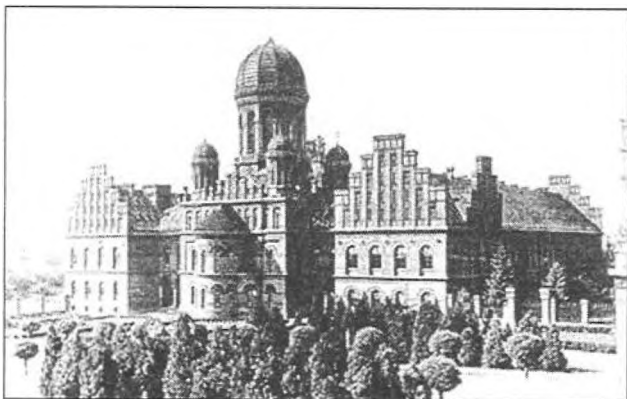
Iulia Kaupert

Grigore C. Bostan

Scrisoare confrăților de pretutindeni (antipoem)

Salut, confrăților, salut
dintr-un hîrb de cer
de pe mal de Prut!

De ziua Poetului nostru al tuturor
țin să vă comunic (text deschis)
că vrînd-nevrînd am călcat cu tălpile goale
pe vîrfurile ascuțite al acestui secol
care poate nici nu mai este altceva
decît o postmodernă unealtă de scris
ori mai bine zis de zgînat
constelații de ieroglife (sau invers)
și rîni ermetizate-n graba mare
(dacă pur și simplu nu l-am confundat
cu-n banal prepeleac strămoșesc).
Adică, fraților de dincolo și de dincoace,
am vrut să vă comunic de urgență
înainte de a mă prăbuși într-un hohot
înainte de tăcerea căzută sub ghețuri
am vrut să vă comunic doar atît
că zilele acestea ca și altele
mi-s legate strîns la picioare și gulere
nici vorbă să pot alerga și eu
cu găleata cea goală a cerului nostru endemic
din Cernăuți pînă la Dunăre și Mare
să-mi iau și eu
(printr-un amărît jubileu limitrof)
niște pește scos din străfundul de istorii
și preparat cu cianură de sodiu...

Universitatea în trecut

Universitatea azi

Gimnastică

Românii în fruntea lumii

Andreea Răducan s-a întors din Belgia cu cinci medallii, dintre care trei de aur. Marea revelație a fost însă Marian Drăgulescu, dublu campion mondial la sol și sărituri. Palmaresul României la CM a fost unul impresionant: șase titluri mondiale și două medallii de bronz, cu care s-a plasat în fruntea clasamentului națiunilor.

Delegația română s-a pregătit pentru jocurile mondiale de la Gent cu emoții exagerate, datorită faptului că perioada de pregătire a fetelor a fost înmbrățită de numeroase probleme, printre care cea mai gravă a fost că mai multe dintre gimnastele din lot s-au gândit serios la retragere din sportul de performanță. Era de înțeles deci că cuplul de antrenori, Octavian Belu și Mariana Bitang, s-au declarat cu rezerve despre șansele de a cuceri titlul de campioni ai lumii la concursul pe echipe feminine, pentru a cincea oară consecutiv, performanță care era așteptată de o întreagă țară. Până la urmă cei care au avut încredere în echipa formată din Andreea Răducan, Andreea Ulmeanu, Sabina Cojocar, Silvia Stroescu și Carmen Ionescu nu s-au înșelat. Fetele de aur au totalizat un punctaj de 110.209, cu care au întrecut echipele Rusiei și ale Statelor Unite. În istoria gimnasticii nici o altă echipă n-a reușit să se plaseze pe primul loc în clasamentul mondial de cinci ori consecutiv. A urmat apoi războiul nervilor și al orgoliilor între rusoaica Svetlana Khorkina și Andreea Răducan la individual compus. Khorkina a izbutit să câștige, după ce Andreea a greșit la sol, revenindu-i astfel „doar” medalia de bronz, ca apoi să se răzbune la biră și la sol. Încă două medallii de aur și un bronz la sărituri. Mai trebuie o recompensă mai bună, o dovadă mai clară că Răducan, deși are cu trei kilograme în plus față de Sydney, totuși se menține în topul lumii. La Gent gimnastica română a prezentat o altă performanță nemaivăzută în toată istoria ei. Prin Marius Urzică la cal cu mînere și Marian Drăgulescu la sol și sărituri și bărbaiții au furnizat trei medallii de aur. Astfel delegația română a totalizat 6 titluri mondiale și două medallii de bronz, întrecind toate națiunile participante la mondialele din Belgia.

Faptă istorică, al cincilea aur consecutiv la echipă feminină

Primul aur a fost cucerit miercuri. Echipa României s-a instalat pe primul loc încă după prima rotație a concursului, când a evoluat la sărituri. A urmat punctul slab, paralelele, unde Sabina Cojocar, Silvia Stroescu și Andreea Răducan au obținut note sub 9, după care fetele și-au revenit la biră, unde au făcut o medie de peste 9,400. Astfel, înaintea ultimului aparat, gimnastele române aveau deja un avans considerabil și păreau de neoprit în drumul către titlu. Seria de la sol a fost încheiată de Andreea Răducan, care a ridicat sala în picioare, și fetele nu au mai avut răbdarea de a privi rezultatele de pe tabelă pentru a exploda de bucurie. Belu și-a făcut un uriaș semn al crucii și le-a luat apoi pe fete într-o horă. Galeria românilor flutura zeci de steaguri tricolore. Știind că este o competiție după un sistem nou, unde orice ratare putea fi fatală echipei, antrenorii au aplicat o strategie care a dat roade. Octavian Belu și Mariana Bitang au scos în ultimul moment din exercițiile fetelor toate elementele dificile care ar fi putut fi mai ușor ratate, preferând ca acestea să aibă exerciții ceva mai slab cotate, dar foarte sigure. Așa a și fost, româncele evoluând fără nici o ratare și ducând România pe prima treaptă a podiumului.

Andreea Răducan, campioana lumii la biră și sol

La sărituri, Andreea Răducan a reușit în sfârșit să urce și pe prima treaptă a unui podium individual la aceste Mondiale. Ea a făcut un excelent exercițiu la biră și a devenit campioana a lumii cu nota 9,662. Andreea a fost puternic încurajată de colegele sale, care au strigat permanent la ea să fie calmă și sigură pe ea, dar și de cei peste 50 de români care s-au aflat în tribună. Sala din Gent a fost plină de afișe cu Andreea

„Am demonstrat celor care au crezut mai puțin în mine că, și la un an după Olimpiada de la Sydney, am reușit să mă mențin în topul mondial”
Andreea Răducan

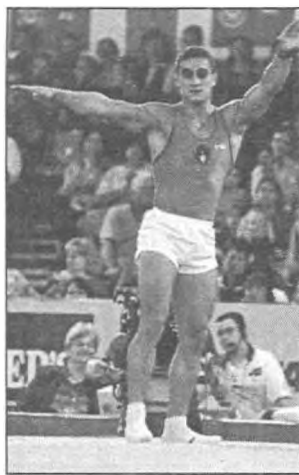
Răducan, pe care o firmă le vindea cu 150 de franci belgieni. Un sfert de oră mai târziu, la sol, româncea de 17 ani a vrut parcă să se răzbune pe vorbele lui Octavian Belu, care declarase că a greșit două soluri consecutive, la echipe și la individual, și a prezentat un exercițiu excelent, cotelat din 9,9 și notat de arbitre cu 9,550. Ea a cucerit astfel

medalia de aur și al treilea său titlu mondial, urmînd să se întoarcă acasă cu nu mai puțin de 5 medallii!

O performanță istorică pentru gimnastica masculină românească

Marius Urzică a fost strălucitor și imbatibil la cal cu mînere, unde exercițiul său spectaculos nu numai că a ținut sala cu răsuflarea oprită, dar le-a dat și o lecție de maiestrie adversarilor săi. 9,800, notă excelentă, care l-a readus pe Marius Urzică în postura de campion mondial, situație în care el nu s-a mai aflat de ani buni. La sărituri, a fost rîndul lui Marian Drăgulescu să își ia revanșă pentru finala individuală, unde ratarea de la paralele l-a îndepărtat de titlul absolut. Tehnica lui de excepție l-a ajutat să învingă nu numai la sărituri, ci să încaseze și mult visata medalie de aur la sol. De această performanță a băieților a rămas uimit chiar și selecționerul și cel mai bun gimnast român al tuturor timpurilor, Dan Grecu, care a declarat încîntat că „Drăgulescu și Urzică sînt mai valoroși decît am fost eu. Eu cred că rezultatele băieților de acum sînt peste ce am făcut eu în carieră.” Gimnastica masculină românească în întreaga istorie a ei nu a totalizat încă 3 medallii de aur, ceea ce Marius Urzică și Marian Drăgulescu au reușit să facă la o singură întrecere mondială. Se pare că băieții nu mai vor să rămînă doar în umbra gimnasticii feminine române. Este un început de drum mai mult decît promițător.

Ștefan Crăstă

Marian Drăgulescu a pierdut titlul mondial absolut din cauza unei ratări, dar a strălucit la sol și sărituri, devenind dublu campion al lumii

Fotbal

Sîmbătă și miercuri meciuri de baraj între România și Slovenia

Gheorghe Hagi are destule dureri de cap în ce privește alcătuirea formației de bază pentru dubla cu Slovenia. După ce fundașul Iulian Filipescu s-a accidentat în campionatul spaniol, rămîn indisponibili și Mirel Rădoi și Dan Lăcustă. Lipsa stelistului Rădoi și a lui Filipescu îl pune în fața grelelor încercări pe selecționer, deoarece va fi nevoit să alcătuiască o linie defensivă absolut nouă, convocîndu-l pe rapidistul Chiriță. În defensivă nu se știe cine vor juca pe lîngă Contra, Popescu și Chivu. În linia mediană mai mult ca probabil că vor evolua Sabău, Ghioane, chemat de la lotul de tineret, și Dorinel Munteanu, iar în ofensivă cei doi Adrian, Mutu și Ilie se vor așeza în teren mai

retrași, singura săgeată înfiptă în corpul de apărare al Slovenilor rămînînd Marius Niculae. Un fapt promițător este că aproape toți titularii români au o evoluție bună în clubul lor, îndeosebi cei trei atacanți, care în ultimele etape de campionat sau cupe europene au înscris de mai multe ori.

Meciul tur va începe la ora 20 la Ljubljana și probabil că va fi transmis de TVR1. Probabil pentru că la încheierea ediției noastre, din cauza prețului pierat de transmisie (de 130 de mii de dolari) postul național încă nu s-a înțeles cu UFA, deținătoarea licenței. Returul se va disputa miercuri seara, la București, fiind cu siguranță transmis de TVR1.

Șt. Cr.

Surpriză la Aletea

Aletea-Chitighaz 1-3 (0-3)

Cu cîteva zile înainte de meci, am discutat cu antrenorul aletenilor, Kiss Tibor, întrebîndu-l, cum se pregătesc pentru confruntarea cu Chitighazul.

– Cele două echipe nu s-au mai întîlnit de cîteva ani, dar fiecare dintre noi cunoaștem capacitățile, posibilitățile și rezultatele de pînă acum ale celui-lalt. Întîlnirile dintre cele două echipe stat întotdeauna în focarul atenției atît jucătorilor, cît și în rîndul suporterilor. Și de astă dată am solicitat ajutorul poliției, ca întîlnirea să nu fie tulburată de scandaluri, de suporterii „neplăcuți”. Sper că vom reuși să oferim publicului un joc disciplinat, frumos și bun. Cred că Aletea va câștiga.

Echipa din Chitighaz este îndrumată de trei săptămîni de Petru Sălăjan. În actualul sezon, el este al treilea antrenor al chitighăzenilor (după Zoltán Nede și Kaposi Ferenc). În urma unui lanț de eșecuri, echipa adună puncte abia de două-trei săptămîni. La meciul de la Aletea, de la sfîrșitul săptămîinii trecute, peste 300 de suporterii au venit să vadă jocul echipei din cele două localități învecinate. În plus la Chitighaz joacă acel Papp László, care în stagiunea trecută a fost încă jucător la Aletea. Publicul nu a trebuit să aștepte prea mult primele „acțiuni”: după numai 5 minute de joc, după un corner executat de Papp, mingea a intrat în poarta lui Pataki (0-1). În minutul 12 o altă acțiune a lui Papp a mărit avantajul oaspeților (0-2). În minutul 25, tot Papp a făcut

praf apărarea aletenilor și a uimit publicul, marcînd un al treilea gol (0-3). Deși repriza a doua a fost mai echilibrată, gazdele și-au pierdut elanul. Totuși, după o fază frumoasă în minutul 73, Bălint a marcat unicul gol al gazdelor (1-3).

Nu am văzut un joc spectaculos, fiindcă se părea că numai o singură echipă ar fi fost pe teren. Totul a decurs calm, disciplinat, încît nici poliția nu a trebuit să intervină. Kiss Tibor: Jucătorii noștri nu sînt prea disciplinați. Din cauza asta am mai pierdut meciuri. Azi însă a fost culmea. În zilele următoare, fiecare trebuie să mediteze, ce s-a întîmplat și ce trebuie făcut în viitor. Petru Sălăjan: Cu jocul nostru dinamic și civilizat am reușit să câștigăm nu numai jocul, ci am câștigat și puncte. Trebuie felicități băieții, că ne-au împlinit așteptările, dar înainte de toți Papp Laci, care a înscris cele trei goluri. Dar trebuie evidențiat și Ioan Crișan din axul apărării.

MIC

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionat național divizia III.	
Hajdúdorog-Leta Mare	1-4
Campionat Județean divizia I.	
Bătania-Medgyesegyházi	1-2
Tótkomlós-Micherechi	2-1
Jaca-Tétélen	2-0
Campionat Județean divizia II.	
Aletea-Chitighaz	1-3
Campionat Județean divizia III.	
Leucuşhaz-Csanádapáca	0-2
Giula și Aletea II. a avut și liberă.	

Următoarele meciuri de fotbal

10 noiembrie (sîmbătă)	
Gyomaendrőd FC-Bătania	13.00
Gádoros-Aletea	13.00
11 noiembrie (duminică)	
Micherechi-Körösiadány	13.00
Chitighaz-Nagyszénás	13.00

ROMÂNIA

Luni 12 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.30 Știrile de simbăta asta (R) 12.00 Teledicționar (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Istorie polemică 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.25 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Iartă-mă! 20.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 21.30 Față-n față 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Caravana fotografică 23.45 Marele Jazz 0.45 Jurnal (R) 1.15 De luni, pină duminică (R) 2.00 Iartă-mă! (R) 3.05 O vedetă populară (R) 3.50 Față-n față (R) 4.50 Muzica e viața mea (R).

Marti 13 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.20 Serial (R) Justițiar 8.10 Iartă-mă! (R) 9.10 Serial (R) Niciodată nu e prea târziu 10.00 TVR Timișoara 12.00 Ghici cine vine la tine... (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Față-n față (R) 15.00 Cronica 16.00 Feminin 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. (R) Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. Pasiuni 17.25 Serial. Justițiar 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Film. Kansas 21.10 Amprente 21.30 Frontal 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Lumea dansului 24.00 Feminin (R) 0.45 Jurnal (R). 1.15 Interes general (R) 2.15 Film. Crime și secrete 3.55 Frontal (R) 4.55 Garantat 100% (R).

Miercuri 14 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.20 Serial. Justițiar 8.10 Film. Kansas (R) 9.45 Amprente (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Garantat 100% (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Medicina pentru toți 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Fotbal. România-Slovenia 20.00 Jurnal 20.30 Cu ochii'n 4. 21.30 Recurs la morală 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniști 24.00 Poveste de dragoste (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Caravana fotografică (R) 2.00 Cu ochii'n 4. (R) 3.00 Medicina pentru toți (R) 4.00 Recurs la morală (R) 5.00 Bucuriile muzicii (R).

Joi 15 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.20 Fotbal (R) 8.30 Prezențe românești la festivaluri internaționale 9.00 Cu ochii'n 4. 10.00 TVR Iași 12.00 Muzica e viața mea! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Caravana fotografică (R) 14.15 Eveniment 15.00 Conviuții 15.30 Panorama 16.00 Vino să vezi! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Film. Balzac. O viață sub semnul pasiunii 21.15 Reflecții rutiere 21.30 Euroatlantica 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Infomania 24.00 Vino să vezi! (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Drepturile omului (R) 2.15 Film. Crime și secrete 4.05 Reflecții rutiere (R) 4.20 Oameni ca noi (R) 4.50 Marele Jazz (R).

Vineri 16 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.25 Serial. (R) Justițiar 8.05 Film. (R) 9.45 Reflecții rutiere (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Talk Show (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Conviuții 16.00 Poveste de dragoste 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 România politică 19.00 Jurnal 19.30 Ploaia de stele 21.00 Știrile de simbăta asta 21.30 Serial. Amy 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Film. La porțile infernului 0.35 Jurnal (R) 1.05 Profesioniști (R) 2.05 Ploaia de stele (R) 3.35 Amprente 3.50 Lumea dansului (R) 4.50 Infomania (R).

Simbăta 17 noiembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Garajul lui Ziggy 9.20 Serial. Frumosele școlii 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Fotbal: FC Argeș-Dinamo 15.00 Garantat 100% 16.00 Ora G 17.00 Teledicționar 18.00 Muzica e viața mea! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Surprize, surprize... 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Teledicționar. ca. 0.50 Jurnal 1.20 Garantat 100% 2.20 Fotbal (R) 4.10 Auto Club (R) 4.55 Teledicționar (R).

Duminică 18 noiembrie

6.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.45 Serial. Zorro 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni pină duminică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Fotbal: FC Brașov-Rapid 15.00 Bun de țipar! 16.15 Aromă de duminică! 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 Napoleon 19.00 Jurnal 19.30 Ghici cine vine la tine... 20.30 Film. Căsătorie în stil polonez 22.20 Jurnalul de noapte 22.35 Minutul 91. 24.00 Bravo, Bravissimo (R) 1.15 Jurnal (R) 2.05 Fotbal (R) 3.40 O vedetă populară (R) 4.30 Puncte cardinale (R) 5.00 Tezaur folcloric (R).

TVR

Luni 12 noiembrie

6.00 Ferma (R) 7.00 Clepsidra cu imagini 7.30 Cafeaua de dimineață 8.30 Serial. Tribul 9.00 Serial (R). Magicianul 9.30 Serial (R). Zdreanța veselă 10.00 Știri 10.05 D'ale lu' Mibcă (R) 11.05 Țara pe piatră (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.10 Oprirea obligatorie 15.30 Magazin pentru tineret 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Camera de gardă 17.30 Știri 17.35 Paleta 18.05 Pictura olandeză în secolul de aur 18.30 Aleea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonia 19.30 Teatrul TV prezintă: Hamlet 21.00 Teledjurnal 21.30 Teatrul TV: Hamlet (partea a II-a) 23.45 Serial (R). Băieți buni, băieți răi 0.30 Paleta (R) 1.00 Veni, Video, Vicii (R) 1.15 Serial (R) Drumul spre Avonia 2.00 Teledjurnal 2.30 Film (R) Sanctuar 3.55 Serial (R). Bine, dragă! 4.20 Serial (R). E timpul să mă mărit 4.45 Documentar (R). 5.15 TVM Messenger.

Marti 13 noiembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Documentar 9.25 On line (R) 10.00 Știri 10.05 Magazin pentru tineret (R) 11.05 Afaceri la cheie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Puls 2001 (R) 16.00 Spectacolul lumii 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.40 Cinematograful, o istorie vie 18.35 Fețe (R) 18.40 Serial. Drumul spre Avonia 19.35 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Teledjurnal 21.30 Film. Asphalt Tango 23.05 Puls 2001 23.35 Cinematograful, o istorie vie (R) 0.25 E dreptul tău! 1.00 Arta apărării (R) 1.30 Serial (R). Drumul spre Avonia 2.20 Teledjurnal (R) 2.50 Supranaturalul (R) 3.40 Film (R). Asphalt Tango 5.15 TVM Messenger.

Miercuri 14 noiembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Lumea lui Chiț-Chiț (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Bărbați, la crabiță (R) 11.00 Camera de gardă (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Reforma la bani mărungi (R) 15.30 Sport plus 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Mit și istorie 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.10 Pe urmele dragonului 18.40 Serial. Drumul spre Avonia 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Teledjurnal 21.30 Cinematograful de artă. Pelerinajul studenților 23.10 Televiziunea, dragostea mea! 0.10 Documentar (R) 0.40 Pe urmele dragonului 1.05 Serial (R). Drumul spre Avonia 2.00 Teledjurnal (R) 2.30 Supranaturalul (R) 3.20 Veni, Video, Vicii (R) 3.35 Pelerinajul studenților (R) 5.15 TVM Messenger.

Joi 15 noiembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate (R) 8.30 Serial. Tribul 9.00 Prietenii lui Piticot (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Din coasta Evei 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Afaceri la cheie 17.30 Știri 17.35 Sex și cenzură 18.30 Aleea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonia 19.40 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Teledjurnal 21.30 Film. Aleea tentațiilor 23.15 Sport plus (R) 0.15 Sex și cenzură (R) 1.05 Serial (R). Drumul spre Avonia 2.00 Teledjurnal (R) 2.30 Supranaturalul (R) 3.20 Video-clipuri 3.30 Film (R). Aleea tentațiilor 5.15 TVM Messenger.

Vineri 16 noiembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Paradisul de lângă noi (R) 9.30 E dreptul tău! (R) 10.00 Știri 10.05 Din coasta Evei (R) 11.05 Mit și istorie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Televiziunea, dragostea mea! 15.05 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.15 Aleea cu Ghimpi (R) 15.30 Răsruți 16.00 Patrimoniul 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Țara de piatră 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.35 Serial. Drumul spre Avonia 19.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.00 D'ale lu' Mibcă 21.00 Teledjurnal 21.30 Film. Lega, înainte de orice 23.05 Zua Africii de Sud - concert aniversar 0.05 Documentar 0.55 Veni, Video, Vicii (R) 1.10 Serial (R). Drumul spre Avonia 2.00 Teledjurnal 2.30 Reforma la bani mărungi (R) 3.00 Patrimoniul (R) 3.30 Răsruți (R) 4.00 Oprirea obligatorie (R) 4.15 Zua Africii de Sud (R) 5.15 TVM Messenger.

Simbăta 17 noiembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vicii 7.10 On line 7.40 Arta apărării 8.10 Desene animate (R) 9.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chiț-Chiț 10.45 Serial. Magicianul 11.30 Serial. Zdreanța veselă 11.40 Serial. Avocați și asociați 12.35 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la crabiță! 15.05 Fețe 15.10 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.00 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Călătorind prin țară 17.30 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mărit 18.30 Film. Ce încurcătură 20.05 Serial. Viață fără mânuși 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film (R). Lega, înainte de orice 0.10 Planeta singuratică (R) 1.00 Serial (R). Viață fără mânuși (R) 1.55 Despre viață și sex (R) 2.40 Film (R). Ce încurcătură 4.10 Serial (R). Primul val 5.00 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 5.25 TVM Messenger.

Duminică 18 noiembrie

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Zdreanța veselă 7.00 Serial (R). Magicianul 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Zdreanța veselă 11.45 Căței messariși 12.15 Paraul de lângă noi 12.45 Aleea cu Ghimpi 13.05 Documentar 14.00 Știri 14.05 Documentar 14.40 Serial. Motulul 15.15 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.05 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Spectacolul lumii 17.30 Știri 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mărit 18.30 Film. Călătoria 20.05 Serial. Viață fără mânuși 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film. Cu capul înainte 0.15 Serial (R). Bine, dragă 0.40 Serial (R) E timpul să mă mărit 1.05 Serial (R). Viață fără mânuși 2.00 Despre viață și sex 2.45 Film (R). Călătoria 4.20 Serial (R). Primul val 5.05 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 5.25 TVM Messenger.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

12 NOIEMBRIE, LUNI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

13 NOIEMBRIE, MARTI (redactor: Monica Rocsin)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

14 NOIEMBRIE, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

15 NOIEMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

16 NOIEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.55: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul Vîrnicilor 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la românii din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Mata din Virșeț 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

17 NOIEMBRIE, SIMBĂTĂ (redactor: Iulia Kaupert)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 14.45: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” - magazin euroregional 15.58: Încheiere.

18 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Iulia Kaupert)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debretin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

14 noiembrie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 17 noiembrie 2001 (m2 ora 10.25)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Emisiunea în limba română din săptămîna viitoare oferă în atenția telespectatorilor o relatare despre vizita lui Otto von Habsburg efectuată la Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, un reportaj despre aniversarea a 140 de ani de la moartea lui Moise Nicoară, serbare organizată, la Giula, de Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. Tradiționalul Festival al Cîrțașilor de la Bichișciaba a avut în acest an și oaspeți din România, prilej de prezentă și pentru camera de luat vederi a redacției Ecranul nostru.

Realizator: Aurel Becan

Sponsorul nostru

tiszanel

Emisiunea în limba română

**24 de ore din 24
pe 756 kHz**

Internet: www.rr.ro
e-mail: ro@rr.ro

Tel./fax: 00401-3142118

**ESENȚA
MIȘCĂRII**

În Ungaria
în două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

**FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA**

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372
E-mail: inbox@rve.net
- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la:
<http://www.rve.net>
TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - simbătă: 18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

„Maramureș plai frumos...”

Excursia Asociației „Pentru Micherechi” la Baia Mare

Printre obiectivele Asociației „Pentru Micherechi” figurează și strădania de a face cunoștință cu plaiurile României, care fie ele chiar în imediata apropiere, pentru mulți sînt aproape necunoscute. După o excursie care s-a îndreptat spre Deva, iar în toamna anului trecut spre Timișoara, membrii asociației au hotărît ca în acest an să viziteze zona de nord-vest a României, Maramureșul. În perioada 21-23 octombrie, 34 de micherecheni au petrecut cîteva zile în această zonă, în special la Baia Mare.

Excursiile rămîn vii în amintirea oamenilor dacă se întîmplă ceva interesant. Acest lucru s-a produs imediat la plecarea din sat. Președintele asociației, *Gheorghie Netea* a „ordonat” plecarea dis-de-dimineață. Par-

ticipanții s-au și adunat dimineața la ora cinci, ca să treacă cît mai repede punctul de frontieră Micherechi-Salonta. Totul a mers conform planurilor, dar șoferului – care locuiește la Giula – la controlul vamal „i-a

căzut fisa” că pașaportul proaspăt eliberat a rămas în dulapul de acasă. Așa că lumea n-a avut altceva de făcut, decît să-l aștepte în vamă.

După această fază întîrziată, autobuzul a pornit pe șoseaua care duce spre nordul țării, zonă prin care majoritatea participanților n-au trecut încă. A fost urmat traseul Oradea – Carei – Satu Mare, ca apoi să se ajungă la linia de nord-vest a Tisei. În Țara Oașului am cunoscut meleaguri în care trăiesc poate cel mai natural tradițiile strămoșești, care se oglindesc viu și în îmbrăcămintea oamenilor. Era duminică, iar în sate, fiind zi de odihnă, oamenii în portul popular caracteristic zonei, veneau de la slujbele duminicale sau mai stăteau de vorbă pe lavițele din fața caselor. Este o regiune interesantă, relativ neafectată de civilizație. Cu cît ne apropiam spre nord, materialul de construcție al caselor și gospodăriilor a devenit tot mai mult lemnul natural.

După o călătorie de cîteva ore, primul popas mai lung s-a făcut la Săpînța, localitate așezată pe malul Tisei, vestită prin Cimitirul Vesel. Fapt neîntîlnit în alte părți ale lumii, sătenii făceau, și fac și astăzi, morminte cu epitafuri caracteristice răposatului. Din aceste versuri țărănești putem afla cine de ce a suferit, de ce s-a bucurat în viața sa și, eventual, ce a cauzat trecerea la cele veșnice. Un bătrîn din loc s-a alăturat

cîtorva dintre „străini”, călăuzindu-i prin cimitir și plîngîndu-se că versurile mai noi nu mai sînt atît de nimerite cum au fost ele în trecut.

După cîteva ore, autocarul s-a îndepărtat de cursul Tisei, iar după ce a depășit și Sighetu-Marmației, a urmat un nou popas. Într-un loc pitoresc, lîngă un izvor s-au scos din mașină niște „scule” de prăjit, carne condimentată și cartofi. A urmat un picnic în aer liber. Cei mai curioși și-au încercat puterile la traversarea pîrîiașului. Unii au mai călcat unde nu trebuia, scufundîndu-se pînă în genunchi în apa proaspătă. Spre seară, grupul din Micherechi și-a ocupat cazarea într-un alt loc deosebit de frumos, la Cabana Mogoșa, la cam 12 km de Baia Mare. Complexul este așezat într-o vale a Carpaților de Nord, pe malul unui lac. Cabana este ideală pentru petrecerea timpului liber, chiar și cu posibilități de schiat.

A doua zi grupul s-a îndreptat spre Baia Mare,

Budapesta. Domnia sa a binevoit să-i ghideze aproape toată ziua pe cei din Micherechi. A și fost nevoie de ajutorul său, deoarece, fiind zi de luni, majoritatea muzeelor au fost închise. În ciuda acestui fapt, cei interesați au putut urca cele 100 de scări ale Turnului lui Ștefan, simbolul orașului, de unde se deschide un peisaj minunat asupra urbei și a împrejurimii. A urmat Muzeul de Artă din Baia Mare, unde sînt expuse lucrările ucenicilor renumitei școli baimărene. După o scurtă plimbare, cei 34 de vizitatori din Ungaria au sosit la Muzeul de Folclor și Etno-

Casa lui Ion Stan Pătraș la Săpînța

Micherecheni în Cimitirul Vesel

unul dintre orașele de centru ale acestei zone. Oaspeții au fost așteptați de profesorul universitar baimărean *Cornel Munteanu*, fost (și poate viitor) lector la Catedra de Română a Universității Eötvös Loránd din

grafie, care concentrează obiecte caracteristice de uz și de port popular. Cam astfel s-ar putea rezuma peierinajul grupului de micherecheni pe plaiurile frumoase ale Maramureșului.

Tiberiu Boca

Picnic maramureșean

FOAIA
românească
9 NOIEMBRIE 2001
www.foaia.hu

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec postal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. A apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.